

REVISTA DE L'ASSOCIACIÓ DE MESTRES ROSA SENSAT

in-fàn-ci-a 64

GENER
FEBRER
1992

educar de 0 a 6 anys

GENERALITAT DE CATALUNYA

gent

**QUE VA
ENDAVANT.**

Gent que va endavant i que vol anar endavant. Gent que va crear una indústria tot i comptar amb pocs recursos materials. Gent que va impulsar un gran moviment cultural. Gent que va mantenir l'esperit europeu en tot moment.

Gent que avui fa créixer el seu país més que la mitjana europea.

Gent que sap que el seu futur, el seu i el dels seus fills i néts, és a Catalunya.

Gent que va endavant, que vol anar endavant. Gent que sap que, per anar endavant, un país necessita la força de la seva gent.

LA gent · **ÉS LA FORÇA**
DE CATALUNYA

FORMACIÓ PER DECRET, MAI!

Quins reptes planteja la reforma als mestres? i a l'administració?

Si analitzem a fons els canvis que proposa resulta que van en la línia d'aconseguir per a tots l'escola de qualitat, que fa uns anys que molts mestres experimenten i prediquen en els Moviments de Renovació Pedagògica i les seves Escoles d'Estiu, com el gran repte de l'escola a tots els nivells.

Però, tota mesura pràctica no sols és extensible sinó millorable; la dinàmica social obliga a l'escola a canviar, a adequar-se a noves realitats amb noves exigències.

La Reforma és important perquè ens exigeix reflexionar, aprofundir, qüestionar-nos, sobre el delicat diàleg entre escola i societat.

No hi ha dubte que per poder afrontar amb rigor el repte, ens cal formació. Però quina? Com? On? Quan?

Que una proposta de formació amb caràcter general sigui adequada, convenient, admesa per tothom és difícil. Precisament aquest és el repte per, i el deure de l'Administració. Per mobilitzar a tots els mestres, cal marcar paràmetres clars, diversificar l'oferta, adequar-la a cada medi social, a cada centre; només així tot el treball dels mestres podrà ser aprofitat.

Un esforç com aquest exigeix de l'Administració flexibilitat i obertura, comptar amb tothom; l'escola ho necessita i la història del país ho exigeix.

Calen plans unitaris de formació de mestres adequats a cada zona com es ve fent d'uns anys ençà i diversificats com la llei i el sentit comú, aconsellen!

Des de Infància, revista dels més petits d'un moviment de mestres també demanem formació pel 0-6; però oferim tota la nostra experiència de treball en aquesta formació, també. La Formació per la Reforma no es pot fer per Decret.

editorial

sumari

Plana Oberta	2
Educar de 0 a 6 anys: L'EDUCACIÓ DELS MÉS PETITS, AVUI/Luisa Martín	3
Educar de 0 a 6 anys: ELS SIMPSON, O COM UNA FAMÍLIA AMERICANA ES DÓNA COPS CONTRA LA PARET SENSE FER-SE MAL/Marta Selva	6
Bones pensades	8
Escola 0-3: MENJAR A L'ESCOLA BRESSOL. EL PLAER DE MENJAR/Carme Camprubí, Araceli Cucala i Encarna Díez	9
Escola 0-3: LA LLAR DELS INFANTS. UNA INSTITUCIÓ EDUCATIVA DEL KIBUTZ ISRAELIÀ/Isa Ulsamer	13
Escola 3-6: QUAN ES TÉ UNA BONA HISTÒRIA S'HA D'ESCRIURE/Claus Jensen i Lisberth Saugmann	17
Infant i Societat: ENTRE TITELLES/Conversa amb David Laín a cura de Puri Biniés	25
Infant i Societat: ELS DRETS DE LA INFÀNCIA ELS ANYS 90/Juan Mato	27
Infant i Salut: LA CONSTRUCCIÓ DE LA IDENTITAT DEL NEN/Isabel Guibourg	31
Infant i Salut: L'ATUR, ELS NENS I LES FAMÍLIES/Teresa García Tarafa i Jorge Tizón	34
Racó del Conte: Gran autors per a petits oients: JOSEP CARNER/Roser Ros	40
Informacions	44
Cop d'ull a revistes	47
Biblioteca	48

Des de Iugoslàvia

Amics:

La senyora Mira Stambak, fundadora de l'institut IEDPE a París, ens ha fet arribar aquesta carta a l'Associació de mestres -Rosa Sensat- redactada per uns testimonis directes de la situació de guerra que es viu actualment a Croàcia. La força patètica d'aquesta carta rau en el fet que les persones que l'han redactada estan vivint aquesta situació al costat dels infants, que són, sens dubte, els membres d'aquesta comunitat que més durament pateixen les conseqüències d'una situació de guerra com aquesta.

Empesos per la seva demanda i convençuts que cap de nosaltres no voldríem aquesta situació ni per a nosaltres ni per als petits de la societat, us fem arribar aquest text.

INFÀNCIA

Senyors:

No tenim paraules per descriure el que passa cada dia a casa nostra, a Croàcia. Les imatges que actualment es veuen en els pobles i a nombroses ciutats són els incendis, els carros de combat als carrers, les bombes, la destrucció, la mort.

Som testimonis d'escenes terribles, d'infants morts o ferits enmig de les runes... Infants espantats, afamats, amagats en subterranis foscos, abandonats i malalts, infants impossibilitats obligats a abandonar els hospitals, portats als hotels adriàtics que s'escapen i ploren buscant la mirada de les seves mares, que tenen somnis fets de fusells, armes, terroristes.

En nom d'aquests infants innocents que sofreixen terriblement sense saber-nos explicar les horres que han viscut. En nom dels seus pares que es pregunten què els passarà, us adreçem la paraula per tal d'aconseguir el vostre ajut i la vostra compassió. A vosaltres, que sabeu què és la por

d'un infant, la necessitat de l'amor d'una mare i la seguretat, a vosaltres que coneixeu la importància de la infància i les conseqüències d'un temps mal viscut durant els primers anys de la seva evolució.

Preguem a tots els membres de l'IEDPE amb els quals col·laborem i investiguem qüestions sobre la infància, que vulgueu difondre per tot Europa i per tot el món allò que està passant al nostre país i que pateixen els nostres infants. Sigueu amb nosaltres, participeu en els nostres esforços, acudiu a la nostra crida: -no priveu els més petits i innocents del dret de la seva evolució.

Ens adreçem a tots els qui treballeu en la recerca de les potencialitats dels infants, a vosaltres de qui hem après tantíssim durant el Col·loqui Europeu sobre l'educació dels infants, sobre la integració dels infants impossibilitats, sobre l'educació i sobre la preparació necessària per a l'escola bàsica, sobre una bona col·laboració entre pares i institucions escolars,...

Expliqueu a tothom què és la infància en guerra.

En nom de tots els infants dels nostres pobles i ciutats, us preguem que vulgueu ajudar-nos a retornar el calor i la joia de viure a les nostres escoles, que ara només ens veuen imatges de terror, de venjança, de violència, de por, mentre que nosaltres volem un món d'amor i de pau.

En nom de la pau, de la democràcia, dels drets humans, ajudeu-nos a parar aquesta guerra, a resoldre aquests conflictes per la via de la pau i a retornar als nostres infants allò que els pertany: LA SEVA INFÀNCIA.

Us fem arribar també el nostre agraïment, en nom de les educadores, dels infants i dels pares i mares de la ciutat de Split.

**Hicla Jovan
Maja Ljubetic**
Split Iugoslàvia

L'EDUCACIÓ DELS MÉS PETITS, AVUI

LUISA MARTÍN CASALDERREY

Quan els nens vivien majoritàriament en medis rurals o ciutats petites, la seva activitat de joc i les seves necessitats educatives tenien unes característiques molt diferents de les actuals. Els actuals tipus de famílies, de comunitats urbanes –o urbanitzades– i de societat, han variat la concepció del nen, les possibilitats d'acció envers la infància i els plantejaments educatius. Avui, sabem que l'educació depèn de la interacció de diversos sistemes –família, escola, organitzacions socials, televisió...– i que ha de respondre a situacions diferents. Els plantejaments, per tant, no poden ser ja simplistes i necessiten diversificar-se amb una gran dosi d'imaginació, tant per part dels tècnics com dels polítics, per adequar-se a realitats diferenciades.

Els pares d'aquesta societat, per necessitats laborals o ideològiques, necessiten «escolaritzar» els seus fills des de molt petits. Els centres infantils –per pressions de tot tipus i per haver-se concebut el sistema educatiu com una construcció de dalt a baix– sovint ofereixen al nen petit un marc educatiu inadequat. En algunes ocasions només es conformen a oferir un lloc lúdic i bonic. En d'altres és massa «escolar», concebut com un lloc de «preparació per a». I en d'altres es cerca una qualitat amb més bona voluntat que recursos i sistematització. Afortunadament cada vegada hi ha menys centres només assistencials, malgrat que encara resten institucions que han consolidat de tal manera la seva missió pel que fa a la infància desassistida, que repeteixen esquemes obsolets i caducs, sense plantejar-se mai a fons la necessitat de consi-

derar el nen com un tot personal que cal atendre, per al global desenvolupament de totes les seves potencialitats, dins d'un sistema complex que compregui tots els aspectes i nivells.

La recent llei orgànica de regulació general del sistema educatiu, en reconèixer l'etapa de zero a sis anys com a primer nivell d'educació integrat dins del sistema general, possibilita manifestar l'exigència de fer un replantejament total sobre la concepció dels centres dedicats a atendre nens d'aquesta edat. Reflexió que no és nova: hi ha col·lectius, cada vegada més nombrosos, que des d'antuvi vénen definint i mostrant amb la pràctica quotidiana, tot i la falta de reconeixement i de suport, les característiques que hauria de tenir l'educació dels més petits. Es podria dir, fins i tot, que aquests col·lectius són els que han pressionat perquè avui tiguem els infants contemplats dins del marc de la llei d'educació.

Això no obstant, podem dir que encara no és suficient. Ni l'experiència dels nens petits escolaritzats en centres d'EGB. Ni la demostració practicista d'una concepció diferent del nen que condueixi a una pràctica educativa més coherent i integral. Ni el reconeixement per part del govern de l'educabilitat del nen des que neix, fora o compartidament amb la institució familiar, garanteixen la difusió i canvi de mentalitat que això hauria de representar per a tothom. Tampoc no està garantit dins dels àmbits educatius –ni tan sols en els que es suposa que estan mínimament sensibilitzats–, on comprovem dia rera dia com ha passat desapercebut el canvi que representa la introducció de l'educació infantil dins del sistema –sens dubte el més innovador de la llei–; l'interès i les prioritats s'han centrat, expressament, en l'ampliació de l'ensenyament obligatori.

Ha arribat el moment en què aquest problema ja no pot ser aliè als col·lectius de professionals. Tots els que tenim clara la importància d'aquest gir que ha d'operar-se en la política de l'educació dels petits hem de contribuir per conscienciar els governants de la necessitat d'invertir en una educació de qualitat per als infants, per transmetre a la societat i a la família els criteris de qualitat i per demostrar amb projectes i realitzacions la qualitat de les coses que es poden fer, que cal fer, per a la infància.

Però encara això és insuficient. Cal que es defineixi l'etapa de l'educació de 0-6 anys amb una identitat pròpia, sense recórrer a models escolars, que de cap de les maneres garantirán la facticitat –per inadequació i perquè l'escola mateixa necessita una redefinició–, i sense caure en la visió simplista que confon el ser petit amb ser poca cosa i no tenir importància.

Cal, i és urgent, un replantejament seriós que indueixi a la reflexió compartida de tots els estaments implicats i amb inquietud pel tema de l'educació infantil, de manera que clarifiquem i explicitem de tal manera els punts que ens inquieten a cadascú, que puguem respondre amb coherència i senzillesa a les afirmacions trivials i a les qüestions que se susciten des de qualsevol instància.

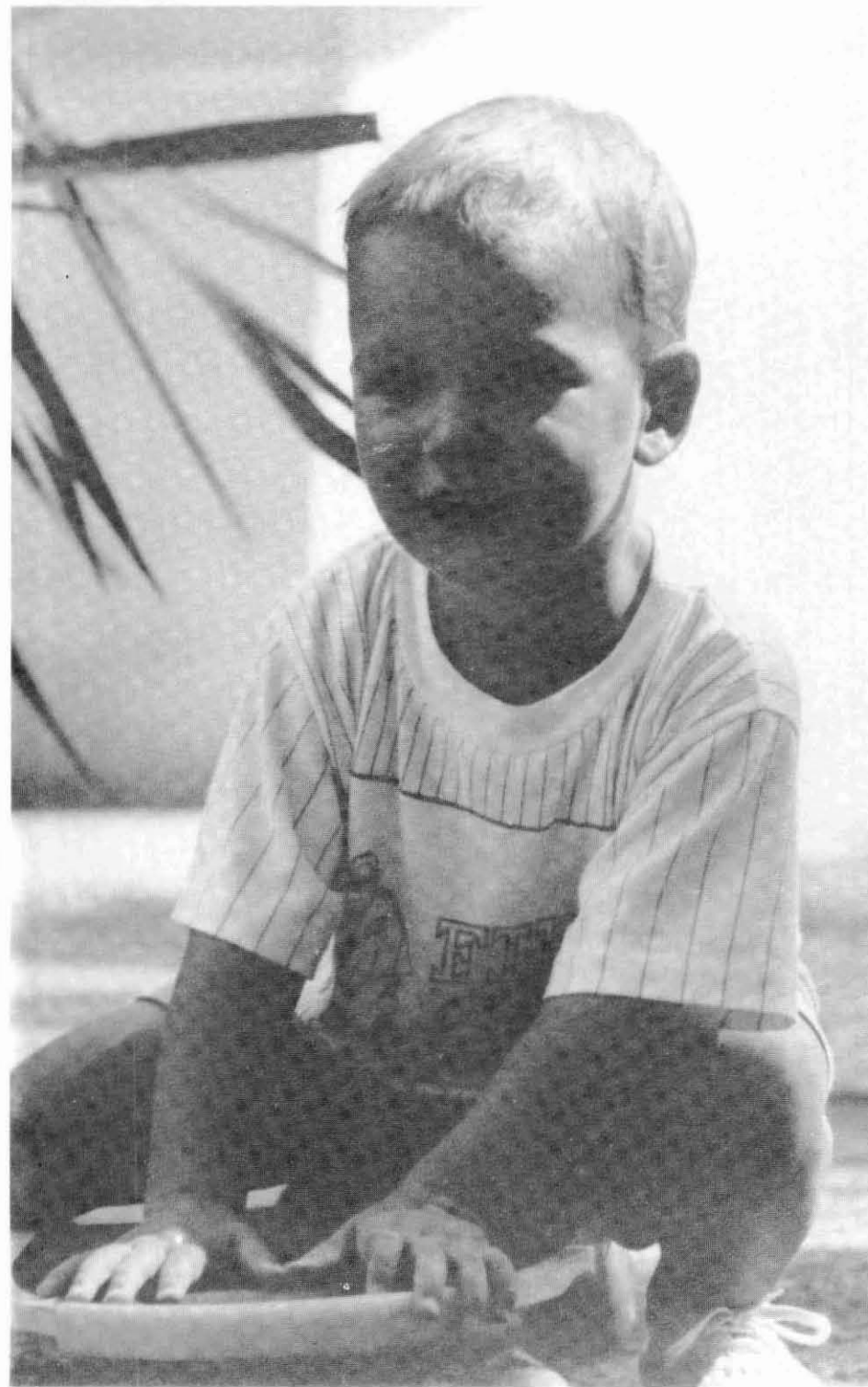
Uns plantejaments que, per tant, no poden partir només del sector d'escoles i bressol, sinó que, tot i les dificultats, cal que se suscitin també en els parvulistes, en els pares i en altres professionals (assistents socials, pediatres, arquitectes...) i en l'administració (que no ho ha fet tot pel fet d'haver legislat, sinó que és ara quan de debò comença l'obligació de la seva tasca) i, en definitiva, en la societat mateixa, que no pot continuar oblidant els nens petits només perquè encara no tenen ni veu ni vot.

La manera d'encetar aquestes reflexions pot ser diversa i reduir-se a parcel·les petites (equips de mestres, consells escolars, moviments de renovació pedagògica, associacions de mestres, equips interprofessionals, associacions de pares o de municipis..., o qualsevol col·lectiu que aplegui persones preocupades per l'atenció a la infància i per l'educació). La tasca potser és complexa, però no per això es pot deixar de fer. Al contrari, al meu entendre, és d'aquestes realitats de base des d'on cal que es plantegin els problemes. I després traslladar les pròpies conclusions, demandes, suggeriments i reivindicacions a les administracions.

Hi ha encara un altre risc que, segons el meu parer, cal evitar igualment. És el de limitar-se a reproduir els models ja existents i tractar només de millorar-los. La complexitat de la realitat actual fa que sigui necessari «inventar» nous projectes, «crear» noves solucions per als nous problemes, tractar d'abordar els vells amb noves propostes... En definitiva, es tractaria d'obrir els ulls i les ments per veure de prop el món de la infància situada allà on és: protegida i limitada al si de bones famílies que viuen en grans poblacions; desatesa i rodaira als barris perifèrics de les ciutats; oblidada i solitària als pobles petits i perduts; anònima i adolorida en hospitals i institucions de beneficència; maltractada i patidora allà on regna la ignorància i el desamor; afavorida i utilitzada en els mitjans publicitaris; ignorada i apartada de la vida pública... I una vegada copsada la realitat –cada realitat concreta– cercar possibilitats d'atenció educativa de qualitat ajustades a aquelles necessitats reals i diferenciades. Començar amb petits projectes, encara que siguin insuficients, i anar reflexionant, modificant, inventant i ampliant, a mesura que s'avença.

És el que s'està fent ja, amb moltes dificultats i poca comprensió, en petits col·lectius de diferents llocs. El que no és vàlid, però, és la falta de professionalitat i de qualitat. Tenim ja una llei que parla d'educació i no tant d'ensenyament i això implica molt més que les escoles. Això vol dir que es cerca la qualitat per sobre de les institucions; que es valora la formació per sobre de la instrucció; que es busquen abans els processos globals que no pas els objectius concrets... En aquesta línia, doncs, hem de començar a avançar plegats per aconseguir una educació vàlida i completa per als nens d'avui, des del seu naixement.

L.M.C.

educar de 0 a 6

ELS SIMPSON o com una família americana es dóna cops contra la paret sense fer-se mal

MARTA SELVA

Quan es fan anàlisis sobre la TV, normalment hi ha un aspecte que predomina per sobre d'altres consideracions. És el que fa referència a l'ocultació de tot el que no es pugui assemblar a un anunci. Els anuncis amaguen tot el que està relacionat amb la vida dels productes –caducitat, fragilitat i mort, fonamentalment–, tot creant una simulació de l'esdevenidor que, per l'eficàcia que ha aconseguit, s'ha estès a la resta de la programació fins al punt que ha acabat produint la resurrecció literal de personatges en determinades *soap operes* estil *Dallas*. Per no parlar de la mai present, o en tot cas reversible, mort dels personatges de les sèries de dibuix animat que transmeten a l'audiència infantil l'eròtica d'una violència sense conseqüències. El més real –aparentment–, el sinistre, fa acte de presència només en la simulació informativa dels telenotícies.

I parlem de simulació en tant que allò que se'ns presenta pretén associar-se a allò que s'esdevé, amagant en tot moment que en realitat es tracta d'una construcció. Elaborada sempre amb intencions i premisses; transmesa fragmentàriament i tractada dramàticament dins d'un context que condueix cap al *happy end* de la informació climatològica, tot diluint l'impacte produït per la notícia exposada gràcies a la seva trivialització final. Aquesta forma que finalment s'adopta en el tractament d'esdeveniments durs o conflictius ha acabat exportant-se també a d'altres espais o programes per aconseguir finalment fer creure que la televisió pot parlar de tot, presentar-ho tot, tractar qualsevol tema. Fer creure que és una finestra oberta al món del real que amplia els horitzons de qui es converteix en espectador/a. I evidentment res més lluny de la veritat. Dins d'aquesta estratègia apareix *Els Simpson*, una sèrie de gran èxit als EUA, que des del mes de gener s'emet per la segona cadena de TVE.

La sèrie presenta la vida d'una família mitjana americana, desproveïda de qualsevol atribut que pugui generar enveja o mimesi. Precisament, perquè és la mimesi i la síntesi de la cara amagada de moltes famílies americanes i europees. Sèrie organitzada a l'entorn de la construcció d'uns personatges antiheroics, de traç grotesc, significativament exagerats en la seva lletjor i amb un guió que articula uns diàlegs trets tanmateix del comú lamentable que es pugui trobar en qualsevol espai familiar, *Els Simpson* pretén convertir-se en la caricatura de la civilització de la ignorància. Com qualsevol caricaturització es basa en l'exageració extrema i proposa la visualització dramatitzada de tot un seguit de tics socials, psicològics, afectius i de comportament absolutament terrorífics en la seva exposició. El complex de culpa que envolta el món dels adults de la família –la mare, el pare, els mestres i les mestres de Bart, Lisa i Maggie– és servit contínuament al públic que els veu i que indirectament es veu sense ser vist, com una paròdia de l'esforç que significa viure el conflicte. La impossibilitat de no arribar mai a assolir el model proposat per una societat que imposa el silenci i el rebuig als *diferents*. Els Simpson són conscients de la seva inadaptació però estan incapacitats estructuralment per a superar-la, ja que només tenen contacte amb el detritus cultural de la societat.

Aquest desfasament, representat per les visites al psiquiatre de família, per la constatació que només poden ser tractats com a indesitjables, pretén mobilitzar sentiments tranquil·litzadors en l'audiència en base a un exercici d'exorcisme que finalment desmobilitza. En els episodis que hem analitzat, finalment sempre –o gairebé sempre– ells acaben replegant-se, després del conflicte plantejat en cada episodi, i trobant el punt de conformitat en la seva

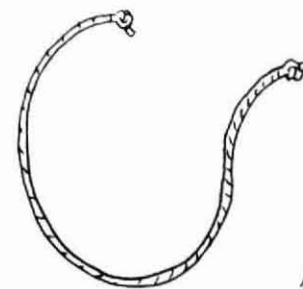
vivència inconscient. *Els Simpson* introdueix el *sinistre* de què parlàvem en els telediaris, en tant que es riu, tot posant-los en evidència, d'aquells que des del fang volen ser com el model que tenen proposat i que triomfa al seu voltant, el model que dona felicitat a les famílies que viuen al seu mateix barri. Per tant, indirectament, ofereix la possibilitat de veure en cru la injustícia d'una societat que només considera els que s'homologuen als seus *respectables* cànons de conducta. Però no es posa mai en dubte el model, ja que la trivialització dramàtica derivada de l'exageració de les situacions fins a un cert punt còmiques que es plantegen permet que sortim descarregades o descarregats del *sinistre* que vivim. Amb un hàbil joc que eludeix un plantejament analític respecte a la *vida mateixa*. Aquest joc d'identificacions i vivències substitutòries que recorre les intencions de quasi tota la programació televisiva permet que se sigui cada cop més còmplice d'unes representacions que des del més trivial proposen substituir l'experiència personal per la delegada. Igual al que fan els Simpson. Però mitjançant la paròdia, i no la crítica, de la seva situació sembla que són més suportables els nostres cops de cap contra la paret.

Resulta curiós tanmateix la forma en què aquesta sèrie ha arribat al públic infantil mitjançant una operació de *merchandising* hàbilment promoguda a partir de fer coincidir el vídeo-clip-rap-Simpson amb les hores de programació destinades a les petites i als petits.

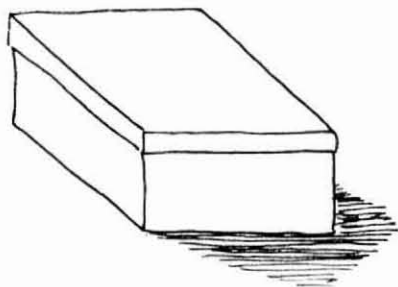
La música, els objectes, enganxines i *ninots Simpson* generen un fenomen d'adherència que fa que tothom s'adscriuï a la campanya publicitària amb cos i ànima però sense cap tipus d'intervenció conscient.

El *merchandising* pot vèncer resistències i convèncer superficialment, però tal i com passa amb els Simpson actualment, això no mobilitza energies reflexives i tot quedarà, probablement, en un episodi més de pluja àcida d'incultura amb un previsible final d'avorriment.

Només amb una capsa...

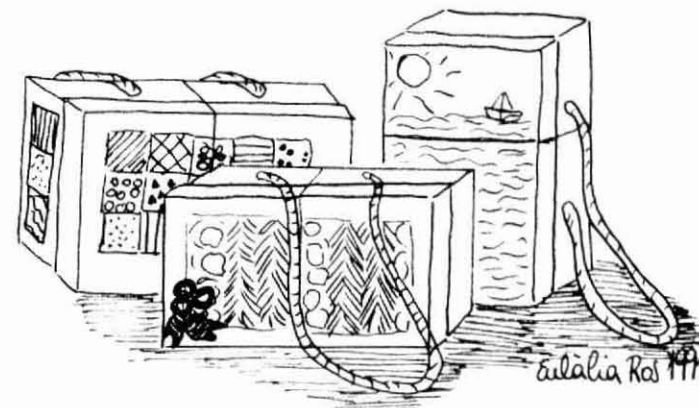

un cordó

una capsa
de sabates

idees per a decorar-la

Una capsa on posar tota la pila de coses que ajuden a recordar i a parlar.

Necessitem:

- una capsa de sabates o similar
- idees per decorar-la
- un cordonet per fer de nansa per millor dur la capsa.

Mans a la feina!

MENJAR A L'ESCOLA BRESSOL. EL PLAER DE MENJAR

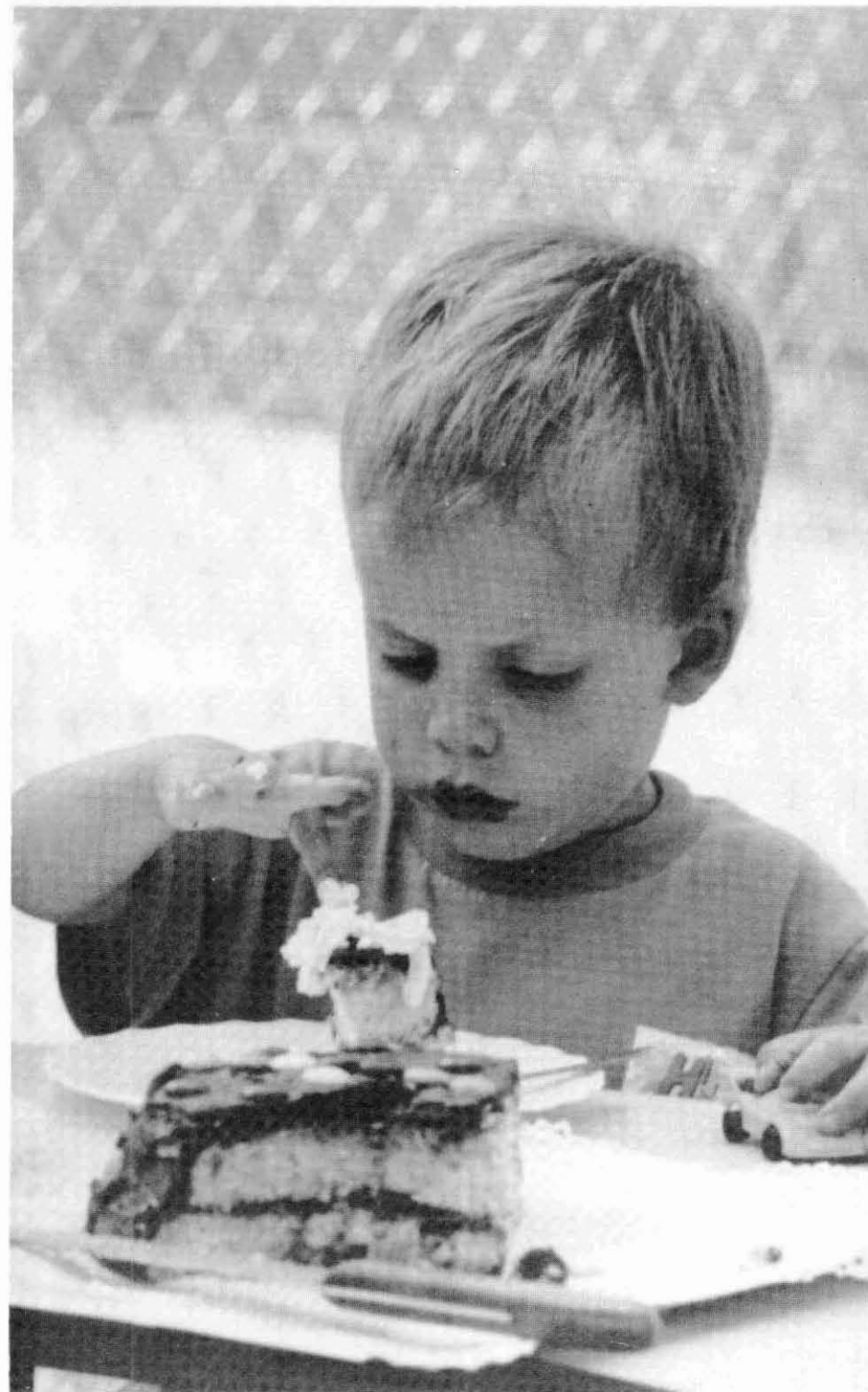
CARME CAMPRUBÍ. ARACELI CUCALA. ENCARNA DÍEZ

Condicionaments històrico-socials

La humanitat des dels seus principis ha estat lligada a l'acte d'alimentar-se. L'alimentació ha cobert la necessitat biològica de nodrir-se per subsistir i desenvolupar-se, al mateix temps que ha anat definint uns costums, rituals i tradicions culturals al voltant de l'àpat. Aquests costums han comportat valors i connotacions socials que s'han anat modificant depenent dels canvis històrics, econòmics i ideològics del moment.

També en la nostra cultura els canvis alimentaris han estat determinats pels canvis socials que han tingut lloc al llarg del temps. Alguns d'aquests canvis condicionadors de la manera de viure l'alimentació són:

- La proximitat o llunyania del medi natural del qual provenen la majoria d'aliments. Amb això ens referim al fet que les persones abans estaven més properes a allò que havien de menjar. L'aliment era molt valorat pel fet d'obtenir-se amb el propi treball; en conseqüència era també molt important el moment de menjar-se'l i anava acompanyat d'un ritu determinat.

- L'escassetat o l'abundància. Que al llarg de la història han estat elements lligats a la valoració i al plaer de menjar, el qual augmenta com menys ocasions hi ha d'ingerir aliments i com més gana es té (tot i que també poden intervenir-hi altres factors com són els gustos, apetències...).

- La disponibilitat de temps. A diferència d'altres èpoques, actualment es mira d'economitzar temps al màxim. Una de les activitats quotidianes que en queda afectada és el menjar, ja que es tendeix a considerar que mentre es menja es perd el temps i el ritu davant d'un àpat esdevé escadusser perquè hi ha d'altres coses que s'han de fer durant el dia a les quals es dóna més importància. Els àpats es fan de manera ràpida i sovint alguns d'aquests fora de casa, cada cop es tendeix a cuinar menys i a consumir aliments molt industrialitzats, pre-cuinats, etc., la qual cosa influeix en la predisposició que la persona té davant del menjar i la manera d'ingerir-lo, que sovint no és ni relaxada ni plaent.

Tanmateix, la població infantil no queda al marge d'aquests condicionaments. Ells són els que reben l'herència dels canvis sòcio-culturals entorn a l'alimentació. Les presses, els pocs moments de relació adult/infant, el fet que generalment els nens i les nenes no s'entaulen amb els pares, el tipus d'aliments que es consumeixen actualment... comporten sovint una manca de relaxació durant l'estona de l'àpat, una dificultat a aprendre per imitació, una alimentació poc variada (agreujada per l'hàbit de consumir gormanderies molt freqüentment) i una determinada relació amb l'adult (molt exclusiva) que, extremada, pot arribar a situacions tenses i d'exigència mútua.

Això no obstant, tot i els canvis sòcio-culturals esdevinguts, l'àpat no ha deixat d'ésser un fet social davant del qual podem comunicar-nos, establir relacions amb els altres i compartir una estona agradable. Actualment les celebracions familiars, festes populars, trobades amb els amics, etc., sempre van acompanyades d'un àpat. Intrínsecament hi ha uns valors davant del menjar que, malgrat tot, reconeixem i volem mantenir perquè els considerem importants.

A l'escola bressol, què volem?

A l'escola bressol es treballa el ritual al voltant del menjar seguint els valors determinats per la nostra cultura, intentant reforçar aquells que, tot i ser importants, estan en perill d'anar desapareixent. Considerem que el tema de l'alimentació és una qüestió pedagògica més a treballar que ha de respondre a les necessitats vitals de l'infant, tant fisiològiques com psicològiques, i entenem que ha de ser tractat atenent les seves diferents vessants:

El menjar com a plaer. Menjar és un acte plaent i volem afavorir que l'infant així ho pugui viure i no només com a una manera de cobrir la necessitat orgànica d'alimentar-se.

El menjar com a acte social. Volem donar-li el caire d'acte social que l'estona del menjar té i que es va perdent amb els costums de la vida actual. Pretenem que sigui un moment agradable a compartir amb els companys dins d'un ambient tranquil, una activitat de convivència i comunicació entre els nens i nenes del grup.

El menjar com a nutrició del nostre organisme. No podem oblidar que també és tasca nostra aportar als infants una alimentació variada, equilibrada i sana, adequada a les necessitats de l'edat. Oferint, tant com sigui possible, aliments naturals i evitant els aliments industrialitzats, pre-cuinats, els conservants, colorants,... etc.

Amb què ens trobem?

A causa dels canvis socials abans esmentats i a la manera, cada cop més atrafegada, en què es viu el moment de menjar avui, tot sovint a l'escola bressol ens arriben infants amb costums adquirits dintre l'entorn familiar que dificulten els objectius que ens marquem tant pel que fa a l'ambient agradable i relaxat de què pensem que ha de gaudir l'estona del menjar com pel que fa a l'hàbit d'ingerir aliments variats i rebre una alimentació equilibrada. Aquesta situació dificulta també que l'infant visqui els àpats com a moments proporcionadors de plaer, ja que sovint està amb tensió i molt pendent de les reaccions de l'adult gairebé com si estigués fent un pols amb ell.

Sense intenció de generalitzar, podem referir-nos al fet que quan ens arriba un infant nou a l'escola bressol no és poc freqüent que, pel que fa als costums alimentaris, existeixi un desfasament entre ell i la resta del grup que ja venia amb anterioritat.

Són conductes freqüents sobretot en els nou vinguts:

L'actitud passiva davant dels aliments esperant que sigui l'adult qui el faci menjar; la falta de costum de menjar en col·lectiu, reclamant una atenció constant i exclusiva per part de l'adult; pretendre que se li vagi ficant la cullera a la boca mentre ell està distret amb una joguina, mirant un conte,... etc.; aixecar-se de taula amb l'expectativa que se li vagi al darrere amb el plat i la cullera; la manca d'habitució a menjars, gustos i textures variats (infants que només volen menjar uns pocs aliments determinats, que amb més d'un any només mengen triturat,...), etc.

De què ens valem?

Davant de la realitat amb què ens trobem i per aconseguir els objectius marcats en aquest àmbit, ens valem bàsicament de:

Coneixement del moment evolutiu i les seves necessitats.

Si volem que a l'escola els infants visquin el moment del menjar com una estona de fruïció agradable i relaxada per a tots ens caldrà el coneixement de les necessitats nutritives dels infants de 0-3 anys i del procés que aquests segueixen amb el menjar. Tanmateix, afavorirem el pas d'una etapa a l'altra de manera paulatina (pas de succió a paladejar, mastegar i mossegar; canvi de biberó a cullera; d'aliments dolços a salats; de líquids a més espessos fins a sòlids; canvis en la freqüència dels àpats i horaris).

Facilitarem que l'infant tingui iniciativa a l'hora de menjar, permetent que des d'un principi sigui actiu i que a poc a poc vagi adquirint autonomia fins a arribar a menjar tot sol. Propiciant que ja des de lactant pugui expressar-nos que té gana, i que participi activament respectant-li etapes d'experimentació amb el menjar (quan intenta agafar el biberó i després els aliments fent la pinça o ficant la ma dins el plat,...) fins que acabi al final de l'etapa 0-3 sabent utilitzar cullera, plat, got, pitet... correctament. Cal saber distingir, però, en quins moments es pot respectar la seva iniciativa i quan se li han de marcar pautes, i en molts moments haurem de combinar actituds de flexibilitat i de fermesa.

A més del coneixement de les necessitats dels infants d'aquesta edat en general, cal el de cada nen i nena en concret, les seves preferències, el seu ritme i gana. Actuar de manera individualitzada respectant menús i horaris propis amb els lactants, que a poc a poc aniran acostumant-se a menjar de tot i homogeneïtzaran ritmes de manera que arribarà un moment en què acabaran menjant alhora amb tot el grup.

Relació afectiva

Establir una relació afectiva entre educadora i infant és un altre punt bàsic per a aconseguir que les estones dels àpats siguin moments agradables i desitjats. Cal que hi hagi una entesa, una sincronia mútua i, en definitiva, una estima. A partir de la consolidació dels vincles afectius es fa més fàcil conèixer les reaccions de l'infant, les seves necessitats, el seu ritme i adequar-se a ell. El mutu afecte li dona seguretat i permet que tingui una actitud positiva envers el menjar.

Durant el primer any de vida, el tracte és individualitzat. La comunicació s'estableix bàsicament amb el contacte físic, amb la mirada, amb el to de veu. És primordial aconseguir crear un ambient càlid i relaxat perquè el moment del biberó o la farineta li sigui plaent. També és important procurar que sigui sempre la mateixa educadora qui doni el menjar al nen facilitant així la fixació dels lligams afectius que contribueixen a viure amb joia, seguretat i tranquil·litat el moment de l'àpat.

A partir de l'any, l'infant comença a menjar en grup assegut a taula. Ja no depèn tant de l'adult, tot i que aquest continua tenint un paper decisiu. Ha d'estar a prop d'ell, a punt per donar-li suport, sempre que sigui possible as-

segut a la seva taula, evitant al màxim els desplaçaments dintre o fora de l'aula. Ha de saber captar i respectar les seves iniciatives i tenir en tot moment una actitud positiva.

Per poder reeixir en aquest tema és imprescindible que la persona que dóna el menjar a l'infant sigui la mateixa que en té cura durant la jornada. Aquest lligam sovint es trenca quan el nen entra al parvulari i pensem que seria desitjable que també hi fos, si més no, durant els primers temps d'aquest cicle.

Hàbits socials

Un tercer aspecte del qual ens valem en el tractament de l'alimentació és els hàbits socials, els quals ajuden l'infant a estructurar-se i a adquirir pautes de comportament davant l'àpat que fan possible que aquest sigui un moment desitjat i gaudit per tots.

Sense fer una enumeració explícita dels hàbits que es treballen relacionats amb l'alimentació ens referirem a: Hàbits d'higiène (rentar mans i cara abans de menjar, tenir l'estança neta, recollida,...). Hàbits de col.laboració (parar taula, buscar-se el pitet,...). Hàbits actitudinals (postura corporal correcta, menjar sense aixecar-se de la cadira, sense jugar amb els aliments un cop superades les etapes d'experimentació,...). I l'habitució a l'alimentació variada, de diferents gustos i textures. Tots ells contribueixen a fer que el moment de l'àpat sigui esperat amb ganes i que l'ambient durant aquest sigui l'adequat. També ajuden l'infant a sentir-se bé amb ell mateix i amb els altres, a actuar de manera autònoma, amb pulcritud, centrat en allò que fa, i, en definitiva, fruïnt quan menja, amb allò que menja i de la manera que menja.

Treball conjunt amb les famílies

De tots és sabut que coparticipem amb les famílies en l'educació dels infants i en conseqüència es fa imprescindible donar-los a conèixer quina és la nostra manera de tractar aquest tema i quins són els criteris que regeixen la nostra actuació, els quals caldrà posar en comú.

Criteris com: quins són els aliments que han de menjar els nens. Si se'ls deixa o no aixecar-se de la taula mentre mengen. Si quan rebutgen un aliment n'hi ofereixen d'altres o al contrari els convencen que en tastin una mica. Si se'ls dóna o no el plat següent quan no han volgut tastar el primer. Quin ambient hi ha a l'estança a l'hora de menjar (tele posada, si li omplen la taula de joguines,...). Si se'ls deixa que vagin menjant sols o se'ls peix sempre. Si els angoixa o no que s'embrutin quan comencen a menjar sols... etc. Aquests criteris s'han de parlar entre famílies i escola i l'actuació d'aquestes ha d'anar el més paral.lela possible de cara a donar unes pautes unificades a l'infant facilitant-li el procés i permetent que el visqui sense angoixes ni tensions sinó amb goig i plaer.

C.C., A.C., E.D.

*E.B. Montserrat
P.M.G.I. Barcelona*

LA LLAR DELS INFANTS

Una institució educativa
del kibutz israelià

El kibutz és un tipus de societat alternativa desenvolupada a Israel. Basat econòmicament en l'agricultura, la ramaderia i la indústria, el kibutz és una comunitat on els membres en són els propietaris i prenen les decisions d'una manera democràtica, procurant adaptar-se a la màxima socialista: «de cadascú segons les seves capacitats i per a cadascú segons les seves necessitats». La igualtat entre els sexes és, naturalment, un dels principis bàsics i la *llar dels infants* hi va néixer precisament per facilitar-la d'una manera pràctica. Durant els més de vuitanta anys de la història del kibutz, les *llars dels infants* han anat ocupant un lloc cada cop més central en l'educació i socialització del nen, a més d'ajudar els pares a prendre una part activa en l'educació dels seus fills.

ISA ULSAMER

Organització de la llar dels infants

La *llar dels infants* és una institució activa i dinàmica que acull la persona que neix al kibutz des de mesos abans de la naixença fins als divuit anys, edat de la majoria d'edat legal. Globalment, les *llars dels infants* estan dividides en quatre grans etapes:

Llar dels nadons. Comprèn des del moment en què una dona anuncia el seu estat fins a un cert moment de la vida de l'infant en què ja es mou i menja aliments sòlids, cosa que es produeix entre els 9 i els 14 mesos d'edat.

Pre-escolar. Des del moment en què el nadó comença a ser un nen –entre 8 i 14 mesos– fins als 6 anys, quan el nen comença el seu cicle escolar. Aquesta etapa està subdividida en tres estadis: a) fins als 24-30 mesos; b) fins als 36-42 mesos, pre-pàrvuls i c) pàrvuls.

Escola bàsica, dels 6 als 13 anys. Aquí les subdivisions es faran en funció del nombre de nens i l'espai disponible. Per exemple, a un kibutz amb 6 nens de primer, 14 de segon, 7 de tercer, 8 de quart, 21 de cinquè, 0 de sisè, 1 de setè i 3 de vuitè, es podrien dividir en dos grups. Una opció seria ajuntar des de primer fins a quart i des de cinquè fins a vuitè, un grup de 35 i un de 25, i la segona opció des de primer fins a tercer i des de quart a vuitè, 27 i 33 nens.

Escola superior, dels 14 als 18 anys. Aquesta etapa pot ser unitària o subdividida segons la quantitat de nois i noies que hi ha.

Llar dels nadons

Com he dit abans, des del moment en què una dona anuncia que està esperant una criatura, la *llar dels nadons* es converteix en el seu grup de suport, el lloc on es pot dirigir per dubtes, preguntes, informació, consell...

Per als pares novells, sobretot, és molt important aquesta font de coneixements i experiències, encara que els seus pares i altres membres de la família immediata també els ajudin. Els futurs pares tenen l'oportunitat de treballar unes setmanes a la *llar dels nadons* i aprendre a aguantar, canviar els bolquers i, sobretot, no espantar-se d'aquesta cosa tan fràgil i delicada que és un nadó.

Lliçons de part sense por i sense dolor, intercanvi d'idees i tots els problemes pràctics que planteja un naixement resolt per part de la comunitat a mans de l'equip de les responsables de la *llar dels nadons* fan que la parella es pugui relaxar i concentrar a preparar-se psicològicament per al nou infant i preparar els altres nens –si n'hi ha– per a la vinguda del germà, o germana.

El kibutz proveeix tota la roba necessària, els bolquers, productes d'higiene personal i el mobiliari, tant a casa com a la *llar dels nadons*.

A mesura que s'atansa la data, les responsables van preparant tot l'equip i quan la mare va a donar a llum, amb ajuda del pare, preparen el bressol, armariet i prestatges, amb la roba del nen i la roba per al bressol i el cotxet.

Les primeres setmanes

Al kibutz es concedeixen 8 setmanes de baixa de maternitat durant les quals mare i fill estan a casa i aprenen a conèixer-se. Encara que sense cap marc formal, la *llar dels nadons* ofereix ajut i una sèrie de serveis. Per exemple, *aparcament* del nadó, quan la mare vol anar a dinar al menjador o arreglar-se el cabell o al metge, i el nadó està tranquil dormint al cotxet. Per exemple, la possibilitat de banyar i pesar el nen, i alletar-lo en un lloc calmat on es pot parlar amb altra gent que comparteixen la mateixa experiència.

Els objectius educatius

En complir les 8 setmanes l'infant entra a la *llar dels nadons*. Ara hi passarà tot el dia, des de dos quarts de 7 del matí fins a les 4 de la tarda. Els horaris oscil·len una mica de kibutz a kibutz, però en general són molt semblants, cal tenir en compte que la jornada laboral comença a les 5 per a les feines agrícoles i a les 7 per a les feines industrials o de serveis.

Durant tota l'etapa a la *llar dels nadons* es tenen tres objectius educatius principals, als quals s'arribarà d'una manera gradual i calmada.

Primer. La regularització dels horaris del nen, els seus períodes de descans, alimentació i joc.

Segon. Passar de l'alletament (matern o artificial) a l'alimentació sòlida, d'una manera gradual i segura.

Tercer. Començament de la relació social amb els altres infants i amb adults diferents dels propis pares.

Al començament la mare –o el pare si es fa servir el biberó– és la responsable dels àpats del nadó. A la *llar dels nadons* hi ha una pissarra on, en arribar al matí, s'apunta a quina hora ha estat la darrera menjada i, d'acord amb això, s'avisarà la mare quan sigui el moment de la pròxima. Abans li han canviat els bolquers i han deixat que el nadó jugui i miri al seu voltant.

Sobre els 6 mesos comencen a introduir-se els aliments sòlids, primer de mà de la mare, menjar a menjar fins a assolir un àpat complet de verdura o fruita, moment en què la mare deixa de donar aquest àpat i són les educadores qui l'hi donaran. Així, als 8 mesos l'infant menja a casa abans de sortir, esmorza i

berena a la llar de mans de les educadores i només el dinar –sobre les dotze– li dona encara un dels pares. Als 10 mesos ja tots els àpats els rep dels educadors i els pares el vénen a visitar un cop al dia –dret que el conservaran fins a l'edat escolar encara que va disminuint la duració i la freqüència.

És a dir, que en 6 mesos es passa d'un nadó que menja cada tres o menys hores i dorm tot el temps entre àpats, a un nen que té períodes cada cop més llargs d'estar despert i jugar, que menja àpats regulars i s'alimenta sol –amb les mans i a vegades amb cullera. El nen ja està a punt per a la següent etapa educativa i, en funció del nombre de nens i del seu estadi de desenvolupament, es formarà un primer grup en un local separat de la llar dels nadons.

Preescolar

En el primer estadi tenim l'infant que pot seure, caminar de grapes, posar-se dret amb ajuda i a vegades ja donant les primeres passes, que sap que abans d'un àpat s'ha de rentar les mans, que pot menjar pràcticament sol i que comença a expressar-se oralment i amb gestos.

Els objectius que es volen assolir en el pròxim any o any i mig són, bàsicament, la socialització primera –és a dir, el nen s'identifica i forma part d'un grup d'iguals– i el domini del propi cos expressat en dos vessants: la llengua i el control dels esfínters.

En el segon estadi, fins els voltants dels 3 anys, el nen ja parla i domina el seu cos, coneix i forma part d'un grup que tindrà tanta influència com la dels seus germans. En aquesta etapa l'esforç se centra en el desenvolupament de la coordinació fina, la motricitat, el desenvolupament del llenguatge amb més complexitat, el coneixement del kibutz –és a dir, el seu entorn– i la introducció a una sèrie de noves experiències que en les etapes vinents s'ampliaran i completaran. En aquest període es comença un primer contacte amb l'esport, la confecció de pa i pastissos, la ceràmica, la informàtica, la jardineria i el conreu de fruita i verdura, l'aproximació als animals, domèstics i salvatges.

A la tercera etapa, pàrvuls, es dona el progrés de totes les coses que s'han introduït als prepàrvuls, i s'hi afegeixen la introducció a la música i la iniciació a la llengua escrita.

A la majoria dels kibutz, els infants de pàrvuls tenen el seu petit hort on planten i fan créixer diverses coses i, a més a més, experimenten i practiquen l'elaboració de productes derivats del camp: vi, formatge, oli, iogurt, nata, mantega –sempre segons els productes que es fan a cada kibutz. Un altre tema important és visitar els pares en els seus diferents llocs de feina a les hores laborals; això és casi impossible d'organitzar per als nens ciutadans, però el kibutz és una comunitat que viu i treballa al mateix lloc, fora d'alguna excepció.

Escola bàsica

Als 6 anys es produeixen uns quants canvis fonamentals a la vida dels nens i alguns específics dels nens del kibutz. El primer i més important és el començament de la vida escolar amb l'aprenentatge de la llengua escrita, introducció a les matemàtiques i l'ajustament a les hores més llargues subjectes a una disciplina de fer una activitat concreta.

Per al nen del kibutz el començament de l'escola representa, a més a més, la primera sortida del kibutz –si l'escola regional es troba en un altre kibutz– o la integració d'un grup de nens desconeguts –si el kibutz d'origen és on es troba l'escolar.

Per molt nombrosos que siguin els infants d'un kibutz, les aules de primer i segon tindran un màxim de 30 nens per classe, encara que és més corrent trobar-hi grups més petits. En molts aspectes es continua el ritme de pàrvuls amb uns espais de temps més amples dedicats a les activitats didàctiques, però encara amb moltes estones de *racons*, activitats lúdiques i manuals.

Els nens tenen unes 27 hores de classe a la setmana, a unes 4 hores i mitja diàries durant sis dies. Però, a més a més, tenen la seva *llar dels infants* on van abans i després d'escola. Al matí arriben a la *llar* on, si es troben malament, els duran a la infermera, si estan prenent medicació s'encarregaran de donar-los-la, on els ajuden a preparar els entrepans per a l'hora de pati i els serveixen l'esmorzar al menjador del kibutz, vetllant que mengin suficientment i de manera equilibrada.

Cap allà a la 1, quan surten d'escola, els esperen al menjador comú del kibutz amb taules parades per a ells. Després de dinar, tenen un període de descans i activitats reposades: lectura, dibuix, ajuda amb els deures...; més tard, fins a les 4, hora en què tornen a casa, tenen activitats diferents segons els dies de la setmana: ceràmica, equitació, natació, jocs de pilota, informàtica, jocs col·lectius, preparació de festes i celebracions, etc.

Durant tots els anys escolars, la *llar* continuarà tenint un paper primordial en la formació del nen encara que la seva estructura i horaris aniran canviant a mesura que l'escola formal, com el batxillerat, ocupi més hores i doni més feina. Més activitats, de vespre, excursions i focs de camp, més conselleria de joves i ajut amb els estudis, més un marc de club juvenil o grup d'esplai al temps de la preadolescència i adolescència. Malgrat tot, la *llar dels infants* és una ajuda i una eina crucial en la formació del nen del kibutz com a persona i com a part d'una societat, un membre actiu i positiu que hi sap funcionar tot defensant la seva individualitat.

QUAN ES TÉ UNA BONA HISTÒRIA, S'HA D'ESCRIURE

En un gran complex d'habitatges als afores d'Arhus (Dinamarca), hem fet un bon treball de producció de llibres durant sis anys en un petit jardí d'infància. Llibres amb diferents continguts, estructura i funció. Aquí intentarem descriure:

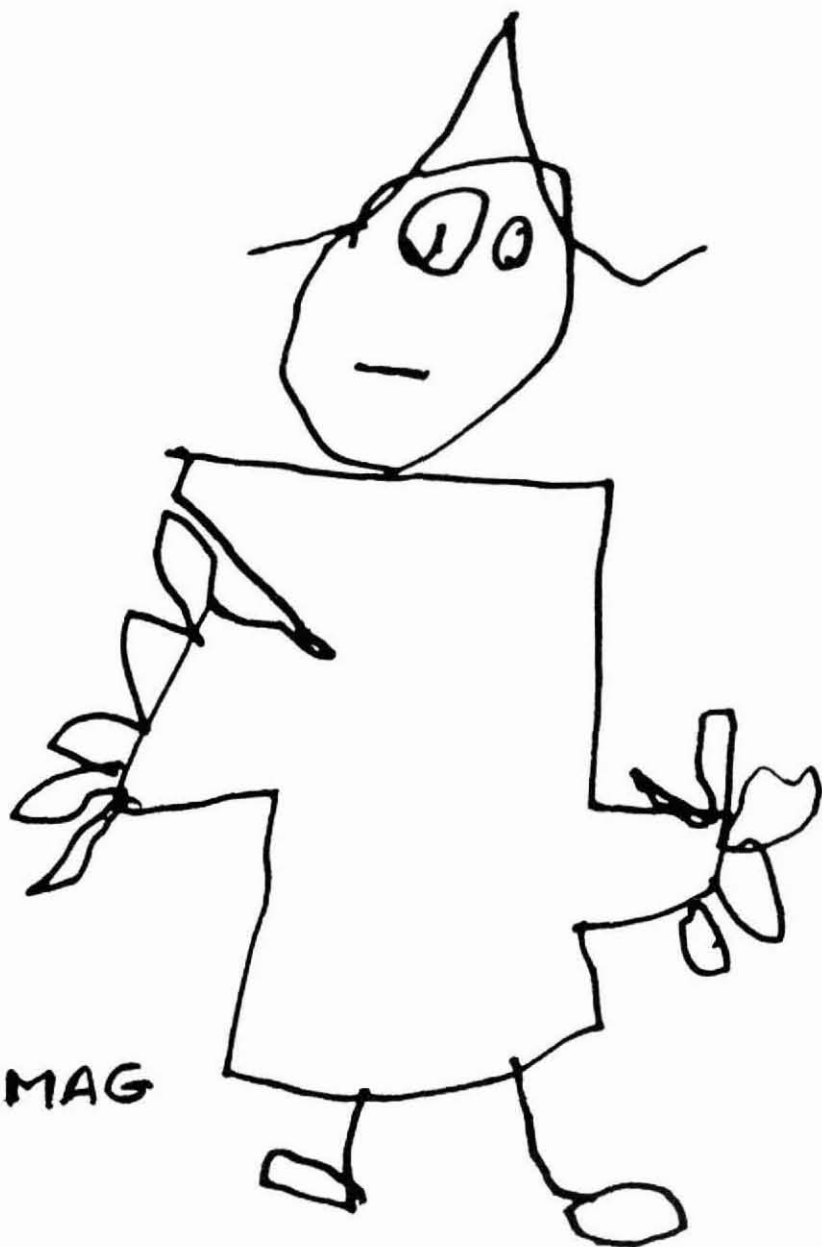
- Com un llibre va donar idees per al següent.
- Com hem treballat amb els diferents tipus en concret.
- Com es produeixen els llibres i s'utilitzen amb relació a les altres activitats diàries.

KLAUS JENSEN. LISBETH SAUGMANN

Llibres de cançons

Tenir escrites les cançons en un full de paper, especialment les més populars, és una cosa normal a les institucions. Nosaltres, a més, teniem un llibre i perquè fos més nostre els nens feien un dibuix per a cada cançó. El llibre al prin-

EL MAG

cipi només tenia de vuit a deu cançons, les que millor coneixíem. Va ser ràpidament molt popular. Aquestes poques cançons van ser la base perquè els nens comencessin a venir amb noves cançons de casa –al principi a poc a poc, perquè les cançons tenien un caire que les feia més aviat atrevides, més divertides que les originals.

Per sort érem suficientment oberts per aprofitar l'ocasió de cantar aquestes cançons al jardí d'infància, i quan els nens van notar que acceptàvem les seves cançons i que altres nens desitjaven aprendre-les, sovint rebíem noves cançons. Les vam escriure i vam fer un dibuix perquè fos fàcil de trobar-les.

Hi havia grans diferències, tenint en compte la procedència social dels nens. Aproximadament la meitat provenien de la classe mitjana i estaven ben estimulats a nivell del llenguatge. L'altra meitat provenia de famílies que necessiten ajuda social o tenen ingressos molt baixos; dintre d'aquest grup una gran part de nens vivien amb un sol progenitor.

Aquesta gran diferència, entre altres, en el nivell de llenguatge va donar lloc sovint a moltes consideracions, però justament en aquesta variació cultural vam veure que, moltes vegades, l'últim grup de nens és el que venia amb cançons més divertides i després amb més -rima- i ritme. Sovint tenien contactes amb nens més grans, gràcies als quals podien trobar les últimes novetats per a la nostra col·lecció.

S'han fet còpies dels llibres de cançons, perquè així tots tenen un exemplar a casa. Vam fer alguns arranjaments per als nens i per als adults, perquè els pares tinguessin l'oportunitat d'aprendre-les i fins i tot substituir-les per altres. En alguns moments també hem anat a visitar altres institucions per tal d'intercanviar jocs i cançons. Actualment el llibre és una part integrant del nostre centre. Quan arriben molts nens nous, aparquem les cançons velles i comencem amb les noves. La màquina d'escriure sempre està a punt, de manera que, si hi ha un adult, pot escriure les cançons mentre encara les recordem, tant si són les set del matí com si és a mitja tarda.

La majoria de nens del jardí d'infància canten molt quan estan fent altres activitats. Quan estan cantant una cançó es pot enregistrar en una cassette i després, en escoltar-la, se'ls pregunta si pensen que pot ser divertit escriure-la. Després podem aprendre-la tots.

Àlbums de família

En una sortida de colònies el 1978, vam visitar un jardí d'infància a Tvind, on vàrem fer una pila de fotografies. En aquell moment l'estructura del treball era bastant tancada a la majoria d'institucions. Nosaltres mateixos vam notar un cert antagonisme en la forma d'ensenyament que seguíem, però a la casa

de colònies se'ns va obrir un ventall de possibilitats que ens va permetre integrar els temes de treball d'una manera més natural. Vam fer grans plans sobre nosaltres mateixos, sobre el medi ambient, sobre la vida diària, i també sobre la inseguretat que teníem per les visites anteriors a Tvind: -Podem portar el sac de dormir?- -Hem de dormir a les lliteres?- -La casa que dormirem està construïda sobre sorra?-

Tot això va ser enviat al jardí d'infància i el correu ens va tornar una setmana després una llarga carta amb respostes a les nostres preguntes, i també amb dibuixos i descripcions de moltes altres coses que no havíem preguntat. L'anada a les colònies va ser una gran experiència per a tots nosaltres. Vam recopilar dibuixos, cartes, fotos, etc. en un àlbum que ens permetia recordar totes les bones situacions: Aquella vegada que vam matar gallines, aquella vegada que vam donar menjar a les vaques, sense oblidar-nos d'aquella vegada que en Benny es va fer mal al colze quan va saltar d'una pila de sorra. Tot va quedar molt bé, i s'hi van fet textos, i al final vam posar els fulls dins unes fundes de plàstic i a dins una carpeta per poder-ho llegir moltes vegades.

El llibre va ser llegit moltes vegades. Un dia ens vam adonar que un dels nens que no hi havia participat estava explicant a un alumne nou coses de les colònies.

Amb aquesta experiència va ser fàcil de fer llibres semblants sobre la nostra vida diària, sobre les nostres excursions, sobre els dies que fèiem neteja general, etc.

A través dels anys s'ha convertit en un llibre de tots. Cada any començàvem per un nou -llibre d'excursions- i un llibre de jocs i treball. El primer llibre es fa sol. Hi ha dibuixos, fotografies i textos de l'excursió. L'altre són fotografies de la nostra vida diària: quan mengem, quan algú ha fet un forat ben maco, quan algú ha après a anar amb una bicicleta de dues rodes, i d'aquell dia que vam fer una festa al lloc dels jocs i un va fer caure una cafetera que es va trencar. Al començament i durant un llarg període, els nens estaven molt interessats a participar-hi posant les fotografies, fent dibuixos complementaris i escrivint els textos corresponents. Però també hem viscut llargs períodes en què la major part dels nens no hi estaven especialment interessats. Això també ho hem acceptat de manera natural i en aquests períodes els adults hem fet el treball quan trobàvem el temps. A moltes planes no hi ha altra cosa que fotografies i un text molt senzill.

L'estil de l'àlbum de família va donar moltes facilitats i possibilitats al treball diari. El llibre aconsegueix en un període curt un valor històric tant per als nens com per als adults. Els nens actualment poden buscar fotos, situacions que són de fa anys i s'ho passen bé trobant totes les coses que han après des de llavors. -Mira, és d'aquella vegada que encara no sabia anar amb bicicleta.- -Mira aquí aquest dibuix que vaig fer. Ara els cotxes els dibuixo molt millor.- Aquests comentaris se senten sovint, quan els nens agafen el llibre i el llegei-

xen. No acostuma a passar que els nens més grans s'imposin sobre els petits pel fet que aquests encara no coneguin alguna cosa concreta. Tots els nens, a través dels llibres, tenen la seva pròpia història.

Els llibres han estat una ajuda incalculable en relació amb els nous nens i els seus pares. Han pogut, com els altres nens i pares, emportar-se el llibre a casa i així tenir la possibilitat de fer-se una imatge millor del que passa al jardí d'infància.

Per al desenvolupament del llenguatge dels nens també han estat molt valuosos. Ells mateixos poden explicar el que passa a una fotografia als altres nens que no han participat en una excursió o als pares. També s'han utilitzat per a xerrades pedagògiques destinades a exposar alguna cosa nova. Al jardí d'infància són sovint els nens que s'ocupen dels adults nous i els expliquen com funciona. Tot això ho han pogut fer gràcies a l'ajuda dels llibres.

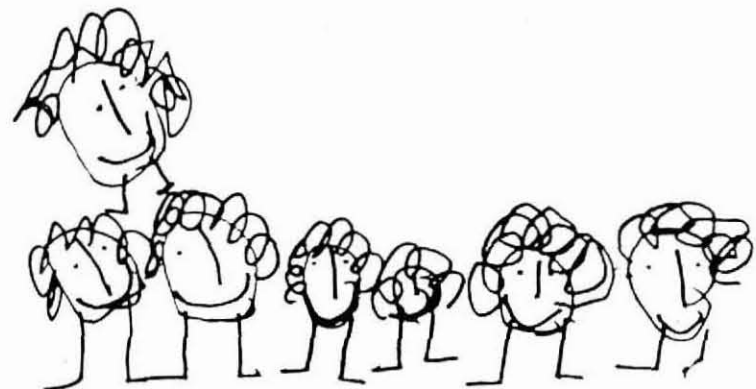
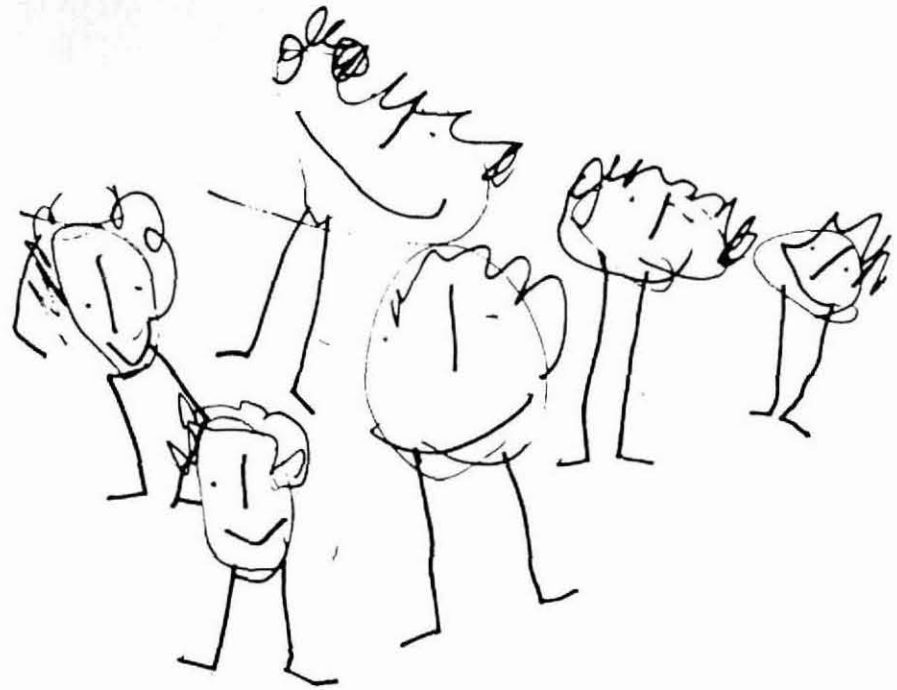
Alguna cosa sobre nosaltres

Després d'haver passat un any produint recopilacions de cançons, recitals i històries, o d'haver recollit experiències comunes, ens vam posar d'acord en la voluntat d'escriure un llibre sobre «el que fem a casa». Estàvem poc inspirats per tot el tema del treball sobre la família, que tenien a molts jardins d'infància. Volíem fer-ho de manera que tractés sobre algunes de les moltes situacions banals que signifiquen tant. Amb la nostra experiència de la quantitat de detalls que sortien quan fèiem llibres, vam veure la possibilitat de fer-ho en forma de llibre, en el qual participaria tothom i que se n'havien de fer molts exemplars perquè tots se n'emportessin un a casa.

Un matí, dos adults varen reunir tots els nens per parlar del tema. Van fer una llista interminable, en la qual es van anotar totes les propostes. Una llista d'aquestes dimensions pot ser un detall important. Els nens, és clar, no saben llegir, però poden veure perfectament que l'adult anota totes les propostes que es fan i la llargada fa que s'estimulin a trobar més idees. Més tard poden anar a mirar-se la llista, trobar el seu nom, entendre el que hi posa, ensenyar-ho als pares i explicar que han participat en la confecció de la llista.

Es van ajuntar en una carta per als pares totes les propostes de la llista, i els mateixos nens van ajudar a fer-ne còpies. Es va demanar als pares que fessin una o dues històries a casa amb els nens –si era possible, ben aviat– i també s'inclouien alguns aclariments pràctics. Alguns exemples podrien ser: sobre el dormir i el somniar, endreçar, fer el menjar, divertir-se i fer merder, visites als avis, estar malalt, rentar-se i rentar-se el cap, anar-se'n al llit al vespre.

La nostra petició als pares va ser ben acollida, tot i que alguns no estaven segurs de si podien fer una història amb els seus fills, o si podien trobar el

temps per fer-la. Una petició d'aquest estil mai no pot obligar ningú, i això també vam dir-ho. Ja sabíem amb antelació que nosaltres, al jardí d'infància, hauríem d'ajudar a alguns dels nens a fer les seves històries.

Al cap d'uns dies van començar a arribar les primeres històries. Quan ens reuníem amb els nens, vam començar a llegir-les tots junts.

Els nens escoltaven les històries amb molta atenció. En part perquè es tractava d'una història d'un dels seus companys, i en part perquè uns quants havien explicat situacions de casa molt similars.

Dues històries, ambdues de nens, en les quals els altres no s'hi havien ni fixat, eren molt populars i sovint s'havien de repetir:

L'hora d'anar a dormir. *Al vespre, abans d'anar al llit, hi ha moltes coses que hem de fer. Després de sopar, ens hem de rentar les dents i preparar la roba per al dia següent.*

Llavors seiem i ens divertim amb el pare i la mare, i llavors hem d'anar al bany. I quan ja estem al llit ve la mare i ens explica una història per fer dormir. Però a vegades m'adormo abans d'haver anat al bany i llavors el pare m'ha de portar al llit. Altres vegades no hi ha manera d'adormir-se, però estem al llit i ens divertim amb la Hanne, fins que ve la mare i apaga el llum. Llavors estem a les fosques i parlem baixet fins que un dels dos s'adorm, i l'altre dóna voltes al llit fins que al final també es queda adormit.» (Peter.)

L'hora de divertir-se i fer merder. *En Hans té tres anys i ha d'esmorzar amb el seu pare i la seva mare. El pare del Hans diu: «Bé, vols una llesca amb foie-gras?». Hans contesta «No, en vull una amb foie-jugras». En Hans riu. És divertit dir «foie-jugras». Més tard, en Hans ha d'anar al jardí d'infància, i en tornar, de camí cap a casa, la seva mare li pregunta: «Què has fet avui al jardí d'infància?». En Hans contesta: «He fet la majoria dels números.» A la tarda la mare del Hans ha de fer neteja, segons diu ella, per si ve algú. En Hans diu: «Sí, potser vindrà un elefant a fer-nos una visita, o potser un ànec trucarà al timbre amb el bec, ding ding.»*

Més tard, el Hans i el seu pare tenen ganes de divertir-se, juguen a fer veure que el Hans és un regal de Nadal. «Embolica'm de regal de Nadal», diu el Hans, i el pare del Hans agafa un gran edredon del dormitori. Llavors el Hans s'estira a sobre de l'edredon. «Fes-me rodar com una salsitxa», diu el Hans, i el seu pare l'embolica. És divertit, el Hans riu i vol que el pare el torni a embolicar un altre cop.» (Hans.)

Aquestes dues històries van contribuir a canviar una mica la seva relació amb els adults. Va ser més clar per als altres nens també que alguns podien fer alguna cosa agradable junts.

Un pare havia fet una foto-sèrie de la Trina rentant-se el cap. Les fotos i el text van fer que molts parlessin de rentar caps –tan esclau com arriba a ser– i discutint l'experiència de com era més fàcil de fer-ho, un drap per als ulls, cridar prou quan dura massa, etc.

Una part de les històries les fèiem al jardí d'infància. Nosaltres, els adults, vam acabar més tard amb la nostra contribució al llibre. Ens costava menys, però també era una mica trist. No eren les que els nens haguessin escollit.

Després d'haver reunit totes les històries, les vam imprimir. Els de la impremta van venir una tarda amb els llibres acabats, i ens vam reunir tots amb un llibre cada un. Nosaltres, els adults, llegíem en veu alta, mentre els nens seien amb el seu exemplar, obert per la pàgina que tocava, i seguien la lectura.

Alguns dels temes dels llibres: rentat de cap, anar-se'n a dormir, etc., els vam representar més tard. Es van fer grups i vam poder veure les peripècies que passen algunes famílies quan els nens s'han de rentar o han d'anar a dormir i no volen, i just en aquell moment han de fer pipí, o beure aigua, o protestar.

Històries boges

Històries boges, on també poden haver-hi lleons! Històries que només tenen com a límit la rapidesa amb què els adults podem escriure a màquina.

«Em dic Robin Hood... sempre tiro amb arc i fletxes i sempre tiro als cérvols... i els cérvols són molt bons... i a vegades tiro als conills, i a vegades a hipopòtams... i a vegades lleons... és una història boja, i per tant hi ha lleons, perquè hi poden ser... A vegades pico amb el martell... i llavors em pico els dits dels peus... i això fa molt mal, i llavors baig de nedar a l'aigua fins que se'm passa... Ara ja l'he acabat...» (Henrik, 6 anys.)

Ens va sorprendre bastant, a nosaltres els adults, que les històries fossin tan dinàmiques i ordenades. Era realment difícil d'arribar a anotar-ho tot durant l'estona que els nens podien explicar les històries. Si el temps en què escribíem era massa lent, els nens simplement s'aturaven. Ens vam posar d'acord a no dirigir els continguts, a no exigir un tractament lògic i tampoc no exigir que les històries tinguessin un caire realista.

El fet d'haver pres aquesta postura era bo. Nosaltres, com a adults, apreníem una cosa nova. Es va demostrar ràpidament que els contes que agradaven als nens i que havien d'escoltar una vegada i una altra sovint eren diferents del que nosaltres haguéssim escollit.

La següent història l'ha explicat un nen de la mateixa edat que l'autor de la història anterior, però no utilitza el mateix vocabulari. També queda clar on ha buscat la inspiració.

-Em fan mal les dents... Me'n vaig a l'aigua... Nedo amb el pijama... amb els meus cavalls... el monto... amb la Ruth... el conill a fora... martellejo també els meus peus... un cavall renya... el mateix que el gos... mossega el cavall... ara s'ha acabat...-

Tenir totes aquestes històries unes a prop de les altres al llibre va donar peu a poder sospesar-les. Els nens havien de reaccionar –segons la nostra formació pedagògica– davant d'aquesta diferència! Ens van avergonyir de la nostra inseguretat. L'últim conte es va convertir en un dels més populars durant un llarg període!

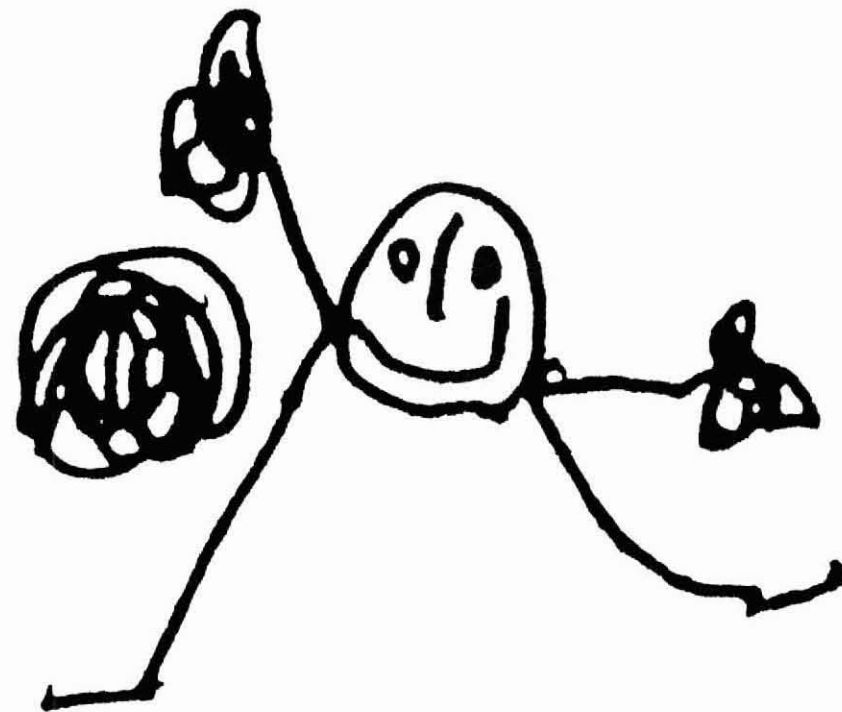
Algunes històries tenien un sol autor, d'altres eren col·lectives. Tota la producció de llibres es feia amb la mateixa infraestructura: una secretària, una màquina d'escriure o bé una ploma, i els nens al voltant; mentre uns construïen la història els altres jugaven a autobusos a l'altra punta de la taula, i uns altres feien una cova sota la taula. Quan es té una bona història, s'ha d'escriure immediatament, mentre encara és fresca.

Sis nens van construir la història següent:

-Hi havia un dia que el seu germà petit havia d'anar al jardí d'infància... i que el seu germà gran havia d'anar a l'escola... i a l'escola al nen gran li van donar deures... llavors va venir un "follet" que va donar un paquet als nens... i també el nen petit va rebre regals del "follet" al jardí d'infància... llavors va venir un altre nen al jardí d'infància, que no era el germà gran, però un dels altres nens... llavors el nen petit va sortir al pati i va trobar una cosa per adornar, s'ho va emportar a casa i va adornar la seva habitació... aleshores va venir la policia... i ell no sabia que la policia venia... aleshores la policia va agafar el nen petit i el va matar... i aleshores va arribar la mare, va veure que la policia havia vingut i va tenir por... llavors es va fer un foc i la policia va disparar contra la mare i els nens i llavors va arribar el cotxe de bombers. Llavors va arribar el pare a casa, de la feina... i els va curar amb pomada. Llavors va disparar contra tots els policies a l'estació de policies... llavors va venir un nen petit maco... vam oblidar que el pare havia alliberat tots els lladres... van venir tots els cotxes de bombers volant i llavors es va calar foc a totes les cases... hi havia foc a la número 4... va venir el cotxe de bombers i va apagar la número 4... Però van arribar els lladres i se'n van anar amb els cotxes de policia.-

Malauradament no podem posar veu a la història, perquè certament era molt important. Els nens ràpidament van tenir una idea clara de com s'havia de llegir la història, on s'havia d'insistir, quan s'havia d'alçar el to, quan s'havia de baixar, etc. Molts la van aprendre de memòria, per això no funcionava quan la llegíem en veu alta i ens saltavem alguna cosa.

No tots els nens són capaços de col·laborar amb un adult perquè els escrigui la història o no tots saben barrejar-se activament quan en un grup tothom ex-

plica coses. Molts es mantenen al marge, curiosos, vivint-ho, potser en un procés d'aprendre, però han de trobar-se en una situació límit per a explicar-se o per barrejar-se.

Per això s'ha d'estar molt atent, escoltar bé i si és possible apartar alguns nens quan n'hi ha un de tímid que comença a explicar-se.

Quan no estem al jardí d'infància

Les històries surten en qualsevol ocasió. Una manera pot ser, per exemple, entrar per una porta i preguntar si hi ha algú que vol escoliar un acudit. Però especialment a l'hora de menjar surten històries, acudits i rodolins. Es fan molts rodolins sobre el menjar. Els nous i els més quiets s'atreveixen en aquestes ocasions a participar-hi i afegir la seva aportació.

En un dinar van començar un parell de nens amb contes de -el meu pare pot-. Abans d'haver anat a buscar el paper, eixugat la taula de margarina, escoltat l'enfadament del Frank d'escriure mentre menjàvem (el Frank adora comentar tot el referent a quan els adults se salten les normes), ja s'havien disparat totes les històries:

Peter: El meu pare pot atropellar un tomàquet.

Frank: El meu pare es posa nata a l'orella i així té nata a tot el cap i tota la roba.

Peter: El meu pare es pot posar un tomàquet a l'orella. -El meu pare mastega del revés i llavors surten paquets.

Frank: El meu pare agafa un cogombre, se'l posa al cap i sembla una senyora.

Peter: El meu pare es pot posar foie-gras a l'orella.

Frank: Tots els adults s'han de serrar les cames. -Tots els adults no han de tenir pastís d'ou -i tampoc les nenes i els petits- només els nens grans han de tenir pastís d'ou -i el Peter i Benja i Frank.

Alguns es van sorprendre una mica quan van llegir -amb les cames serrades-. Dóna una mica d'inseguretat i fa una mica de mal escoltar-ho, quan prové d'un nen que encara no coneixes molt bé, que no tens un contacte sentimental proper, o quan no està dit en un moment de ràbia. Però molts dels seus contes contenen elements que espanten, fascinen i toquen els tabús dels adults. És normal que els nens parlin una mica de moral quan anomenen per exemple algú amb les cames serrades, un ganivet a la panxa o una bomba al jardí d'infància. Els adults tenen generalment un tabú molt gran que els nens utilitzin quan parlen els mateixos elements violents que per exemple s'utilitzen a les pel·lícules de nens i adults o als anuncis de televisió, que diàriament ens ho mostren.

Quan els contes de diferent classe s'imprimeixen, nosaltres, els adults, ens passem una mica el límit. Si s'està disposat a prendre's les històries dels nens seriosament, un s'ha de forçar a acceptar el que és grotesc sense moralitzar, sovint ple de temors. Ens convertim en millors oïdors, ens és més fàcil, a nivell de sentiments, de comprendre i d'aprendre les protestes infantils, si aquestes es produeixen quan s'ha fet alguna ximpleria o quan tenen la idea que els adults sempre decidim.

Un exemple d'aquest últim tipus de protestes -expressat entre rialles i a cops de cuixa- és aquest poema:

*-Lisbeth trepitja una merda de gos
i cau a dins
i s'enganxa
i és beneïta
i llavors li posen un bolquer
i llavors es pixa al llit
i alesbores trepitja pintura
i es posa la pintura al cap
i es caga als pantalons
i li han de posar un altre bolquer
i no en tenim més
només hi ha un bolquer-. (Frank i Rasmus.)*

Caca, pipí i cul són les paraules més utilitzades quan s'ha de fer burla dels adults o d'altres nens. I naturalment, després de molts anys d'entrenament de neteges i d'obligacions d'higiene, molts nens estan en inferioritat.

El límit del que és normal serà més ampli i, a través de les expressions dels nens, hom serà més lliure lingüísticament i serà més fàcil inventar i tenir valor d'excedir-se amb expressions boges, atrevides i grolleres. Nosaltres no hem d'ocupar el seu territori, robar-lo ni transformar-lo com acostuma a passar amb tantes altres coses. Els seus contes i la rebel·lió que expressen s'han de prendre seriosament, però en alguns casos és possible de fer-ho a través de la participació dels adults que també expressen la necessitat de rebel·lió i coses fantàstiques.

Els adults poden intensificar les maneres d'expressar-se dels nens, ja que, en igualtat de condicions amb els nens, són actius. Per exemple, el poema difamatori aquí escrit no és el producte de res sinó que és el resultat de fer versos en broma mútuament, com moltes històries que es donen en un diàleg entre nens i adults.

També en els temes més establerts, molts nens passen del límit del que és

real. S'inventen i es presenten a si mateixos com a poderosos de formes diferents.

En una ocasió, havíem decidit fer un llibre nou de tots nosaltres «Quan no estem al jardí d'infància». Jens venia un dia amb una foto de revista d'en Tarzan que havia trobat de camí cap el jardí d'infància. La foto havia d'il·lustrar la seva història i era perfecta per al que ell volia explicar d'ell mateix:

«A vegades a casa em barallo. Amb la mare. Amb la mare puc. I amb el meu pare. I amb en Peter també puc. I amb la Hanne. No hi ha ningú amb qui no pugui. Em barallo amb ells perquè diuen que haig de barallar-me amb ells. A vegades la mare ens diu a la Hanne i a mi: veniu! Però a mi no em dona la gana. Llavors li pego a l'ull. Ella només riu. Al meu pare li pego a l'ull, al nas i a la boca, i després l'agafo per les cames fins que cau.

La meua mare es diu Kirsten. Hi ha tres Kirsten. La meua mare i vosaltres dues al jardí d'infància.

Aquest matí m'he enfadat amb el meu pare.

Ell havia fet alguna cosa. Deprés ens hem barallat.» (Jens.)

En realitat, ell sap fer moltes coses. Tot i que això no es desprèn de la història, és un nen que té el valor per ser atrevit, molt carinyós i curiós. Fer un petó carinyós a la mare mentre nosaltres mirem, pegar-se amb un adult, saber dur una conversa forta i una baralla, parlar sense parar i xerrar encuriós amb gent que no coneix, tot i que té greus errors de pronunciació. Tot i això es pot necessitar i tenir ganes de presentar-se com en Tarzan.

Per al mateix llibre, ens explica una història un nen inquiet, més suau, però també amb el desig de ser el que domina la situació:

«A la nit, quan haig d'anar al llit em poso el pijama. Després en Soren sempre diu que haig d'anar al llit. Saps qui s'adorm abans? Doncs, és en Mikkel. A mi em deixen quedar una estona més i llavors llegeixo el «Pato Donald», i tant que bo faig. I saps qui s'adorm l'últim? Doncs sóc jo, l'últim de tota la casa. No dormo abans de les 12. Després em fico al seu llit i dormo mentre ells dormen. Al matí se n'adonen i diuen: «Ja has vingut aquest matí». I saps perquè és tan difícil adormir-se abans de les 12? Doncs, perquè en Mikkel ronca. I en Mikkel sempre es tirava un pet a la nit. Sempre somio amb Dràcula. Primer ve un home i després ve Dràcula i es menja l'home. Llavors em desperto. Després intento dormir altra vegada. Somiar és com pensar «és com si se'l pogués veure per dintre dels ulls.» (Frank.)

K.J., L.S.

CONNECTA AMB AQUEST CANAL

Tenim la millor programació per a la teva escola, entitat o grup: cursos d'esquí, esports d'aventura amb monitors, excursions, passejades en bicicleta, circuits d'educació ambiental... Tot això ho trobaràs a les nostres instal·lacions. A més, t'oferim l'allotjament a un preu que només et faria un

amic: la Diputació de Barcelona. Vine a Guardiola de Berguedà, Rupit i Pruit, Castellar de N'Hug i Castellfollit de Riubregós. Durant aquests dies viuràs d'una altra manera.

**Connecta amb nosaltres, i...
desconnecta.**

Informa't al 402 22 22 (ext. 3865)

Diputació de Barcelona
Servei de Joventut

ENTRE TITELLES

Conversa amb David Laín

Una barba tan immensa com desordenada, digna del més bonàs dels llops de mar, acompanya David Laín i el seu teatre de titelles L'ESTENEDOR. I és quasi segur que passejant les seves mans pels profunds i petits amagatalls de la barba, la seva identitat, és com troba idees per crear les atractives històries protagonitzades pels titelles, els més màgics i vius de tots els ninots coneguts.

PURI BINIÉS LANCETA

El David Laín-mestre, que va ser abans que el David Laín-titellaire, es va mig acabar ara fa tretze anys: un curset de titelles li va fer descobrir la màgia i fantasia d'uns ninots que cobren de sobte vida pròpia i omplen de sorpresa i somnis els ulls dels infants.

«Dues feines tan importants com les de titellaire i mestre eren impossible de compaginar. Com que jo sóc molt poc ocell de gàbia vaig decidir de seguida que volia dedicar-me a aquesta nova professió que acabava de descobrir.» I com que els principis no són fàcils gairebé per a ningú, la plaça del Pi, barret a terra, va ser el seu primer escenari. La perseverança i la il·lusió, com sempre, van fer la resta: actuacions tant a l'estat espanyol com a l'estranger, col·laboracions a programes de ràdio i televisió, cursos sobre titelles a l'Institut del Teatre –amb la meitat de mestre que encara li queda– i, en definitiva, espectacles com el *Tutti-Colori* o el *Roda el món...*, entre d'altres, que captiven molt especialment els nens de tres a set anys.

«Aquests dos espectacles, en concret, estan pensats per a nens d'escola bresol, parvulari i cicle inicial. Són curtets i treballen de manera molt lúdica conceptes coneguts i propers, com rodona, triangle, lleuger i pesat, transports, colors, etc.»

Els més menuts

David Laín sempre s'ha sentit especialment atret pels marrecs més petits. «Per no res se't tiren al coll i et fan un petó, et mostren el seu afecte més fàcilment que un nen gran, jo sempre he estat molt criaturer.» Criaturer fins al punt d'atrevir-se a escollir, a la dècada dels setanta, l'especialitat de preescolar en el full d'inscripció a l'Escola Normal. Encara li ressona a l'oïda aquell irrefutable «¿Dónde va usted, un hombre, a dar clases a los pequeños!» del senyor Guzmán, llavors director de l'escola.

«Vaig haver de cursar estudis en una altra especialitat, però vaig acabar sortint-me amb la meua perquè les pràctiques de magisteri les vaig fer al parvulari i l'últim curs que vaig exercir de mestre va ser també amb nens de quatre anys; m'ho passava pipa!

El dur llistó dels continguts escolars, que tant agoixa els pares, mestres i nens de segona etapa, va ser una altra de les raons que van fer decidir David Laín a treballar amb els alumnes més petits, o amb els grans, però amb assignatures *poc serioses*, quan encara feia de mestre. «Quan són petits, els pares no han iniciat encara les inútils comparacions entre el cosí que ja se sap la taula del vuit i el seu fill que va per la del dos; així que els nanos reben menys pressions de casa, de la societat en general, de l'escola. Sense pressions i angonxes tothom treballa millor, tant nens com professors.»

Com es mouen?

Als seus espectacles les reaccions dels més petits el sorprenen cada dia. «Al final de *Roda el món* surto jo vestit i pentinat exactament igual que el titella

fins llavors protagonista –*el seu bessòtitella*. Doncs bé en una representació un nen de tres o quatre anys em va preguntar que com m'ho havia fet per créixer tan de pressa! Els nens més petits li donen vida pròpia, al titella, creuen que és ell qui es mou, qui parla. Fins i tot, quan em veuen a mi al costat del titella aguantant la tija, em pregunten: Com pot parlar?, com es mou?. Només tenen ulls per a ell.»

Per a David Laín els nens petits s'identifiquen ràpidament amb els titelles perquè per grandària se'ls senten molt més aprop que un actor. «Fins i tot a casa juguen a fer enraonar i actuar els seus ninots abans de fer ells mateixos d'actors. La identificació amb el titellaprotagonista per part dels nens més petits, així com la seva implicació en la història, són a vegades tan fortes que la sala s'omple de protestes quan la sort no acompanya el protagonista i més d'un nen, en finalitzar l'espectacle, va cap a l'escenari demanant explicacions...»

David Laín està orgullós de treballar per a un públic infantil: «Educar, des dels primers anys, hàbits tan importants com el saber mirar, o el saber escoltar, és bàsic per aconseguir crear espectadors adults que puguin gaudir, en definitiva, del plaer de mirar i escoltar.»

La utilització del titella com a recurs didàctic i de comunicació afectiva a les classes dels petits és valorat molt positivament per David Laín. «Jo mateix em dedico a preparar mestres perquè puguin aplicar a les seves aules tota la màgia dels titelles. La despersonalització que aporten pot ser útil per a ajudar a desinhibir aquells nens més tancants i tímids, encara que tampoc no són cap fórmula miraculosa.»

Però no tot és positiu a la professió escollida. David Laín té molt clar el lloc que ocupa i la valoració que mereix de la societat en general aquesta *important feina de titellaire*: «Quan a la pregunta de rigor respon *titellaire*, el primer que diu la gent és: *a més a més, no?*; i quan diu que no, la següent i invariable pregunta és: *i s'hi pot viure*; en definitiva, els titellaires continuem sent el germà beneït del teatre.»

Per comprendre la fascinació que causa en els nens un espectacle de titelles, només cal veure en David Laín fent moure aquells mocadorstittelles –els *ploramiques*–, trontollar mar, barca i passatgers, fent viatjar els seus titelles fins i tot en avió, o portant a l'escenari un formatge, amb la mateixa forma que el seu triangetlitella, però *que no punxa i és bo per a la panxa*. La resta ja ho diuen les cares dels nens.

ELS DRETS DE LA INFÀNCIA ELS ANYS NORANTA

JUAN C. MATO GÓMEZ

La infància dels anys noranta

La constitució de la infància moderna com a categoria social s'ha fonamentat en dos pilars: la *privacitat* i l'*exclusió* del món de l'adult. Així s'aprecia dins del context de la *conformació* i el *desenvolupament* de la família burgesa i en un llarg període d'industrialització creixent, de moviments migratoris de zones rurals a zones urbanes i de forta immigració en els països més desenvolupats.

Però actualment, molts investigadors, entre ells Neil Postman¹ (1984), han detectat una nova tendència que redueix la frontera entre la vida i l'experiència de l'adult i la de la infància.

Espai per a una creativitat sense límit

Alguns sociòlegs han arribat a formulacions altisonants del tipus de: la infància ha mort.¹ I és veritat en la mesura que s'esquerden els pilars que la van constituir com a categoria social: *privacitat* i *exclusió*. Pel que respecta a la privacitat, perquè es produeix la democratització de les relacions privades, democratització que substitueix, progressivament, les relacions de dominació; quant a l'exclusió, a causa de les tendències de dissipació de fronteres que separen els àmbits on es desenvolupen dins la vida i l'experiència dels adults i dels nens. Cal tenir en compte aquests fenòmens per tal de perfilar algunes perspectives.

Tot i que la realitat sempre té moviments contradictoris que poden desmentir qualsevol afirmació, existeix la coincidència general a assenyalar que ens trobem en un període de transició cap a una nova realitat de la infància.

Són diversos factors els que produeixen aquests fenòmens, alguns dels quals assenyalarem tot seguit:

a) Els massmedia i les noves tecnologies homogeneïtzen l'experiència entre adults i infants.

Tots quedem sorpresos de la capacitat dels nens per a comprendre els mecanismes de qualsevol aparell. El món opac per als adults dels aparells de les noves tecnologies és més transparent als nens i nenes. Alguns investigadors troben la raó d'aquests fets en un nou i potent agent de socialització. Els aparells electrònics, els informàtics i els mitjans de comunicació, especialment la televisió.

Però, a més a més, algunes investigacions apunten un fenomen nou: els nens i les nenes socialitzen els adults. I tot això dins d'un àmbit neuràlgic per al desenvolupament i dins l'espai que identifica la societat actual: les noves tecnologies.

b) La caiguda de la natalitat als països desenvolupats i l'especialització del creixement demogràfic dels països en desenvolupament, excepció feta del continent africà i d'uns quants països d'Amèrica Llatina.

Els països desenvolupats consideren la infància com un bé social escàs. Això no és preocupant com ens volen fer veure alguns demògrafs: La prova és que en la propera dècada naixeran 1.200 milions de nens i nenes, dels quals 300 milions moriran de fam i malalties abans dels cinc anys.

La visió catastrofista del descens de la taxa de natalitat probablement tingui més relació amb actituds xenòfobes i amb necessitats de reproducció social de la força del treball per part dels sectors socials més privilegiats. Vist des de la infància, la baixada de la taxa de natalitat permetrà, a les properes dècades, desenvolupar una política de serveis d'una qualitat impensable fa uns anys.

**Ceres, Pintures de dit, Tempera,
Gouache, Barnís fixador,
Pasta Blanca per enganxar.
AL SERVEI DE L'ENSENYAMENT**

MANLEY®

c) La progressiva participació de les institucions en l'atenció als infants, abans reservada a la família, fa que hi hagi canvis fonamentals en la socialització.

La investigació educativa de la primera infància és concloent. Els avenços relacionats amb les tasques educatives dels nens que van a les escoles bressol són provisionals i temporals, s'equiparen amb els nens que no hi han anat, un cop passat el primer any d'escolarització. Malgrat tot, sí que es produeixen avenços en les adquisicions socials: «Tenen més confiança en ells mateixos i són més extravertits, més decidits i autosuficients; se senten més còmodes davant situacions noves (...); ajuden i col·laboren amb més bona disposició; són més expressius verbalment i tenen més informació de les normes i regles socials (...).»²

Independentment de la qualitat i quantitat de serveis d'atenció als nens i nenes més petits, es fa palesa una nova generació que neix i creix de manera diferent a com ho han fet els seus pares. Els nens i les nenes viuen en més d'un ambient, la qual cosa influirà en el seu desenvolupament. Per això es parla de la «doble socialització» o «socialització dual».

«El nen transfereix l'experiència adquirida d'un ambient a l'altre i viceversa, i es dona que un ambient pren més importància, segons com aquest element experiencial s'integra dins la configuració total d'experiències en el procés de socialització dual.»

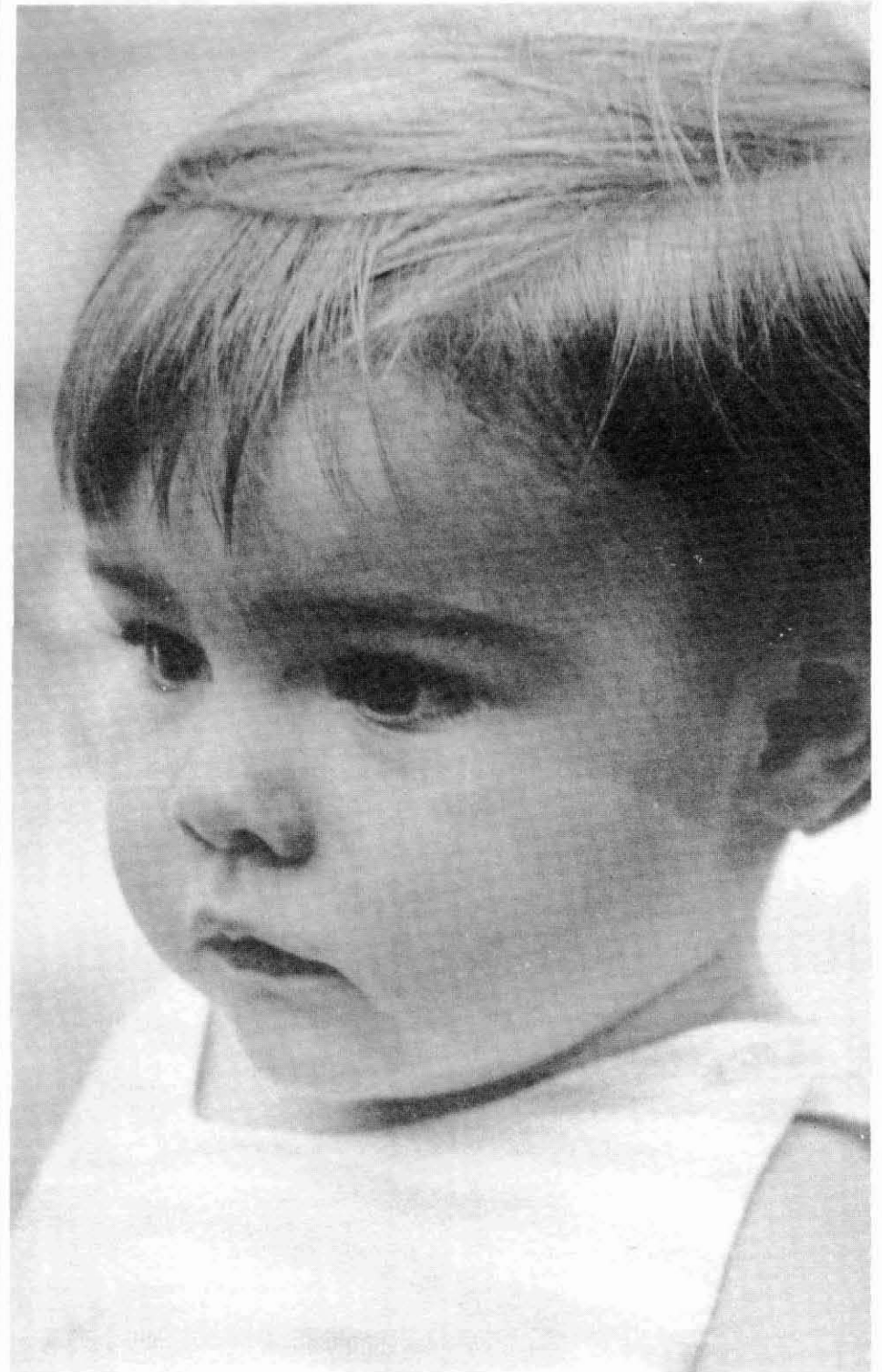
El que és important no és l'experiència concreta de l'espai d'atenció extrafamiliar –escola infantil, etc.–, sinó com s'insereix dins del model general d'experiències que el nen posseeix.³

Si això s'encreua amb els efectes de la longitud de la jornada laboral i la naturalesa de l'estructura familiar –famílies amb un sol pare, fills únics...– no només és difícil d'explicar la nova realitat de la infància, sinó que serà necessari revisar conceptes com el de la primera socialització.

d) La incorporació de la dona al món del treball, la seva consideració com a ciutadana i la seva ruptura amb el mite de la maternitat, permet una reformulació del seu paper de mare des de la perspectiva del repartiment de responsabilitats familiars. Elements ideològics del feminisme s'estan introduint en l'àmbit de la vida privada, i estan obrint un procés de canvi d'actituds i democratització de l'espai familiar.

e) Redefinició de les relacions pares-fills. La democratització de la vida familiar està iniciant la configuració d'un nou consens social pel que fa a l'educació dels fills, i una reformulació de les relacions drets-responsabilitats-límits que apunten cap a una tendència en l'educació que desenvolupi l'autonomia dels nens i les nenes.

Aquesta característica de la infància dels noranta és pròpia dels països desenvolupats i de països d'un desenvolupament intermedi. La situació dels països

en vies d'expansió és substancialment distinta, tot i que, juntament amb la misèria extrema, hi ha països on també es dona aquest fenomen.

Els països desenvolupats també tenen les seves contradiccions. En aquests moments hi ha dos factors que estan generant situacions de dificultat social dins la infància:

* La dificultat d'incorporació al progrés econòmic, social i cultural d'un sector de la població. El centre d'investigació de l'UNICEF està estudiant els efectes sobre la població infantil.⁴

* Els problemes d'incorporació dels immigrants a la vida social dels països desenvolupats. El nostre país ha esdevingut receptor d'emigració econòmica pel lloc que ocupa en la divisió internacional del treball com a conseqüència de l'activació econòmica dels últims anys. Hem d'estar atents per tal d'afavorir la integració i la consideració a les diferències de persones d'altres cultures. No cal dir que l'atenció a la infància és l'eix central d'aquesta integració.

En tot cas, aquestes situacions es donen dins un nou context i són matisades per aquest. La desigualtat i les dificultats socials de la infància prenen una significació i una característica distinta ara que fa dos anys.

Els drets de la infància

Aquests factors rauen en el nucli del període de transició social de la infància, com ja hem indicat.

Per això, tal vegada cal considerar que ens trobem davant una nova categoria social: La nova infància, la infància dels anys noranta, que ens permet pronosticar el que serà la infància del segle XXI. Ens trobem en una nova categoria social construïda sobre noves bases possibles.

A Espanya, és la infància que emergeix a la sortida de la crisi econòmica, amb un moviment migratori de població interna relativament estabilitzada: Els desplaçaments massius, camp-ciutat, s'han aturat i apareixen noves possibilitats de crear nous serveis i de millorar qualitativament serveis ja existents. En definitiva, treballar amb l'objectiu de millorar la qualitat de vida de la infància.

Els fonaments socials que possibiliten l'aparició de la nova infància instauren condicions socials i culturals que són les bases sobre les quals s'anirà construint l'edifici dels drets humans de la infància, els quals impliquen la inversió de les relacions tradicionals: subjecte-objecte de drets. De tal manera que s'atorga als nens i nenes la capacitat d'ésser subjecte, d'exercir drets, en definitiva, de ser subjecte de drets.

Aquest enfocament reformula els principis i l'estructura del dret de protecció

a la infància construït a Espanya i a la major part dels països desenvolupats des de finals del segle passat fins a principis d'aquest segle.

A la legislació espanyola de començament de segle, es troben fonamentalment en les lleis de Mendicitat (1903), *Real Decreto de Protección a la Infancia que crea la Obra de Protección de Menores* (1904), *Real Decreto de Inspección Médico-Escolar* (1911-1913), *Ley de Sanidad Infantil y Maternal* (1914), *Ley de Tribunales Tutelares de Menores* (1918). El gran salt endavant es dona en el nou període democràtic, tret dels avenços fets a la II República i la Ley General de Educación del postfranquisme.

Als darrers anys, a més a més del progrés legislatiu en les diverses àrees de protecció social –Seguretat Social, Treball, Salut i ara Educació per mitjà de la LOGSE– s'ha transformat el dret de família: Llei 11/1981 de 13 de maig, que reforma la filiació, Llei 31/1981 de 7 de juliol, que regula la nul·litat, separació i divorci, i que conté diversos preceptes en relació a la custòdia dels fills, i la Llei 21/1987 d'11 de novembre, que actualitza l'adopció, crea la figura jurídica de l'acolliment familiar, la intervenció de l'administració pública competent i altres drets civils dels fills. Finalment, la Llei de Drets de la Infància, tancarà el cos legislatiu sobre la Infància.

Si fem un recorregut sobre el desenvolupament legislatiu, comprovem que els drets de la infància van paral·lels als altres drets. Neixen de la mà del moviment obrer i es renoven en la dècada dels 80 i 90, dins el context del moviment feminista.

Dins l'àmbit internacional, s'ha produït un moviment al voltant dels drets de la infància. Aquest moviment s'ha fet palès en la Convenció de Drets de la Infància, tot just aprovat per les Nacions Unides. Convenció que ha obert un nou horitzó internacional sobre la infància. En aquesta nova etapa, Espanya haurà de contribuir de manera activa en el seu compliment.

J.C.M.G.

Bibliografia utilitzada:

1. POSTMAN, N., *La Desaparició de la niñez*. C. Lectors. Barcelona, 1990.
2. CLARKE-STEWART, Alison, «La educación de los niños en un mundo cambiante». Conferència pronunciada en el «Congreso Internacional de educación infantil». Consejería de Educación de la Comunidad de Madrid. Nov. 1989.
3. DENCIK, L.; LANGSTED, O.; SOMMER, D., «La infancia actual en los países del Norte de Europa».
4. L'UNICEF *International Child Development Centre* ha iniciat una línia d'investigació sobre els efectes de les situacions de dificultat social, en la infància, als països desenvolupats.

LA CONSTRUCCIÓ DE LA IDENTITAT DEL NEN

El procés de construcció de la identitat en el nen es descriu a partir del concepte d'identitat entès com el sentiment del *propi jo* i de la continuïtat que es té des de la més tendra infància i que fa els uns diferents dels altres.

S'accentua la idea d'«identificacions» amb les figures del pare i de la mare i aquesta identitat ja es fa palesa abans del naixement, emfasitzant la relació mare-fill i l'evolució per mitjà dels processos de desenvolupament i maduració.

ISABEL GUIBOURG

La identitat es constitueix i es diferencia mitjançant una sèrie d'identificacions; aquestes es realitzen amb la mare i el pare en primer terme, i amb d'altres figures importants tot al llarg de la seva vida.

Això fa que la identitat sigui diferent per a cada nen, i també per a cada individu. Per aquesta raó s'afirma que la identitat és un sentiment del «propi jo» i de continuïtat que des de la infància fa que cada persona sigui diferent.

En aquest procés influeixen fonamentalment els pares i les situacions socials, polítiques i econòmiques de la cultura en la qual el nen es desenvolupa. (No és el mateix un nen educat en una societat autoritària, repressora, que un nen educat en un ambient democràtic més permissiu.)

Abans del naixement

Cal pensar que el nen, fins i tot abans de la seva concepció, ja té un «lloc» en el desig dels seus pares. És molt important aquest lloc de desig respecte a un

Infància viatja a

LISBOA

del 20 al 24 de maig
de 1992

Programa Visites a:

Escoles Bressol i altres serveis a la infància de la ciutat.

Preinscripció:

Els interessats han d'omplir la butlleta de pre-inscripció (no s'admeten per telèfon) i trametre-la abans del 3 d'abril a: *Infància*. Associació de Mestres Rosa Sensat. Còrsega, 271. 08008 Barcelona. Preu aproximat del viatge: 60.000 pessetes (viatge i allotjament, no comprèn el menjar).

BUTLLETA DE PRE-INSCRIPCIÓ

Nom:

Cognoms:

Adreça:

TREBALLA A

Escola:

Adreça:

Telèfon:

fill, ja que d'això dependrà les relacions posteriors a establir. No és el mateix desitjar un fill perquè «toca a tal edat», o tenir un segon fill «perquè el primer no estigui sol», o, simplement, no desitjar-lo i, malgrat tot, tenir-lo; és evident que, en qualsevulla d'aquestes situacions o d'altres, l'espera d'aquest fill i la manera de rebre'l serà del tot diferent. Ha de quedar ben clar que hi ha diferència entre desitjar un fill i acceptar un fill, ja que si és veritat que el desig pot ésser molt intens, conflictes de la parella o situacions socio-econòmiques greus poden fer que un fill *desitjat* arribi a no ser *acceptat*; i això, òbviament, influirà en la formació de la seva *identitat*.

Sabem que des de l'embaràs tota dona estableix un determinat tipus de relació amb el seu bebè, i aquesta relació dependrà sempre del seu desig. Algunes dones no poden imaginar-se el fetus; altres, en canvi, poden dir quines parts mouen o si estan dormits, etc. Aquest desig de fill es presenta de maneres distintes, potser no conscientment, però és present, fins i tot pot pensar un nom per a ell, pot imaginar el color del cabell, dels ulls, preferir un sexe a un altre, preparar-li un espai a casa, una habitació, els seus mobles, la seva roba. Tots aquests preparatius ens donen a entendre quin serà el «lloc» que tindrà aquest fill.

La relació mare-fill

La primera relació del nadó amb la seva mare és d'una dependència absoluta (tots els autors plantegen la indefensió total de l'ésser humà en el moment del seu naixement i, lògicament, la necessitat d'un altre ésser (mare, pare o substituïts adults) que li doni sustentament, per tal de sobreviure.

L'etologia, ciència que estudia els animals en el seu medi, considera que existeixen animals precocials i altricials. Els primers són aquells que aconsegueixen desprendre's ràpidament dels seus progenitors i trobar el seu propi estil de vida que els permet la subsistència. Els segons tenen variables períodes amb els seus progenitors per el mateix objectiu. D'aquests estudis es conclou que el més altricial dels animals és l'«animal humà», que té un període d'intensa dependència després del naixement, per la qual cosa posseeix una identitat única i personal, on els pares i la cultura assoleixen un paper fonamental.

Evolució

La construcció de la identitat no és un fenomen estàtic, sinó, tot al contrari, és profundament dinàmic i té a veure amb el desenvolupament i la maduració del nen en el seu ambient.

Hem de recordar que des del punt de vista de la identitat en l'ésser humà, *el desenvolupament* és el conjunt de transformacions del nen que assenyalen

una direcció perfectament definida, temporal i sistemàtica de les seves estructures psicofísiques, que, com la *maduració* (que és també biològica i psicològica), determinaran les bases de la identitat. En aquest procés d'individuació intervenen també el creixement i l'aprenentatge.

Com que aquest procés complex es dona dins de la microcultura familiar i de la macrocultura social, es comprèn que el procés d'identificació de l'ésser humà comença aviat en la infància, transcorre durant tot aquest període de la vida, i fa que cada nen construeixi la seva identitat, que determinarà en cada ésser humà la seva pròpia individualitat, que és única i que el diferencia dels altres.

Identificacions porten a la identitat i caracteritzen la peculiar condició individual de l'ésser humà.

Amb la funció «continent» proporcionada en primer lloc per la mare i després pel pare, s'inicien tres processos fonamentals en l'evolució de l'ésser humà:

- el procés de *personalització*, que permet anar diferenciant la psique del soma;
- la *realització*, és a dir, la possibilitat que té tot subjecte de reconèixer un objecte de la realitat diferent d'ell mateix. Això suposa la paulatina apreciació del temps, de l'espai i d'altres propietats de la realitat;
- la *integració*, és a dir, la possibilitat de reconèixer allò que és dins meu i allò que és fora meu, és a dir, diferenciar el jo del no-jo.

Tots aquests processos es donen molt lentament en el bebè i requereixen la col·laboració dels pares, o dels seus substituïts. Pot plantejar-se la «preocupació materna primària» quasi com una identificació patològica que esdevé normal, i que seria una mena d'identificació amb el bebè que continua durant tot l'embaràs i després del part; evidentment, aquesta identificació és parcial, perquè, si fos total, la mare viuria trasbalsada i no podria veure més enllà del seu melic durant l'embaràs, i més enllà del seu nadó en el puerperi.

El nen passarà per un període de dependència absoluta a d'altres de dependència relativa fins arribar a la independència; aquests processos han de presentar dues vessants, és a dir, per part del nen acceptar que el seu objecte no és incondicional i, per part de la mare, acceptar la paulatina independència del seu fill.

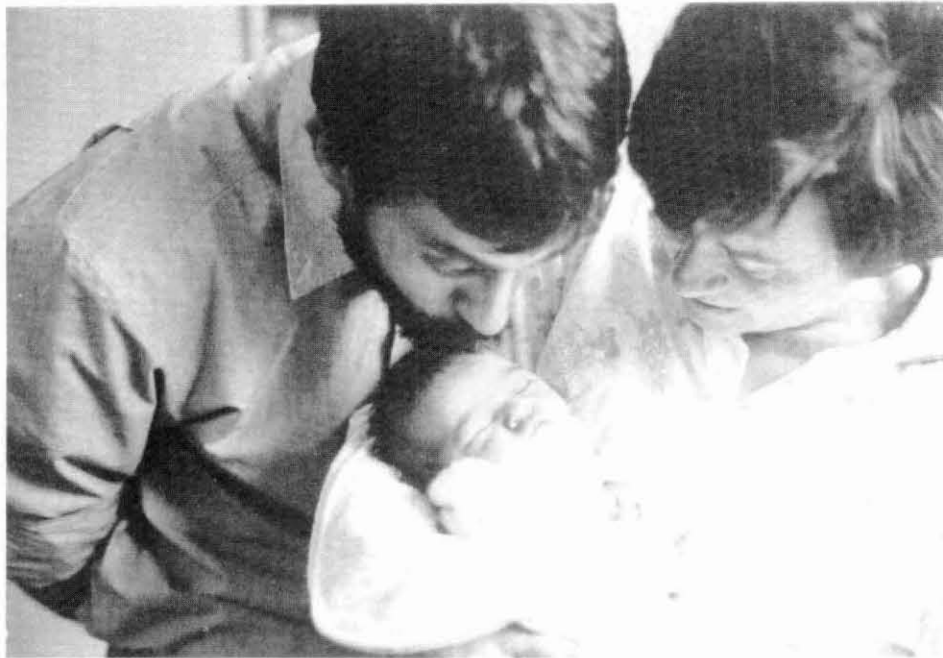
Traducció: Anna Jané Benavides

I.G.

Bibliografia:

- ALLPORT, G.W. *Pattern and growth in Personality*. Nova York. Holt, Rinehart and Winston, 1961.
- ERIKSON, E.H. *Infancia y sociedad*. Buenos Aires. Paidós, 1965.
- KNOBEL, M. *Psiquiatria Infantil Psicodinàmica*. Buenos Aires. Paidós, 1977.
- SPITZ, R. *No y sí. Sobre la génesis de la comunicació humana*. Buenos Aires. Horme, 1960.
- WINNICOTT, D.W. *El proceso de maduración en el niño*. Barcelona. Laia, 1981 (3a. ed.).

infant i salut

L'ATUR, ELS NENS I LES FAMÍLIES

TERESA GARCÍA TARAFA i JORDI TIZÓN

Parlar avui de l'atur sembla una qüestió força pròpia del procés industrial. L'atur com a «status social», com a condició d'un ciutadà, es dona com a tal en les societats que han assolit un alt nivell de desenvolupament industrial i econòmic. Per a mantenir aquest nivell cal que existeixi un sector de reserva fluctuant: els aturats.

La creació de llocs de treball és adaptativa per a les necessitats del sistema econòmic occidental, de manera que, si és necessari, l'Estat és qui contribueix al manteniment d'aquest sector social amb els subsidis d'atur.

A partir d'aquí podem deduir (i observar) que a la societat catalana també es donen aquests nivells fluctuants de subjectes que de manera transitòria són considerats ciutadans no productius.

No obstant això, l'home de les societats industrials i postindustrials és reconegut socialment útil a través del treball. D'aquí deriva la *gravetat psicològica* –especialment per la seva influència sobre el sentiment d'identitat– i social de l'atur, tot i que sobre la transitorietat o no com a «status» se'n pot arribar a parlar molt, ja que en aquest tema hi intervenen factors polítics, socials i també personals.

És evident que quan la societat travessa una crisi econòmica els factors predominants per «remuntar-la» són els polítics: segons quin model político-econòmic domina, la recuperació del treball d'un nombre d'individus d'aquesta societat concreta ho farà en condicions més bones o més dolentes, en nombre més gran o més petit, etc... Els sistemes de democràcia parlamentària tendeixen a regular aquesta balança i avui a la nostra societat es pot parlar ja d'una certa millora de les condicions del subsidi d'atur i una preocupació política per a generar llocs de treball i aconseguir una (relativa) millora social en aquest terreny.

No obstant això, la realitat encara és prou preocupant com perquè haguem de pensar ara més que mai en el complex entramat a què dona lloc i manté l'atur, inclosos aquests factors que hem anomenat personals i que són invariants sigui quin sigui el sistema político-econòmic que organitza un país.

Treball i atur

La nostra preocupació en tant que professionals de la salut ens obliga a considerar aquests factors: quins elements de l'individu i/o el seu microgrup faciliten o amplien els desajustaments personals o familiars que l'atur acostuma a ocasionar.

La pèrdua del treball, si bé podem imaginar-la fins i tot com a quelcom desitjable, és gairebé, invariablement, una pèrdua: «no fer res» gairebé mai no és desitjable pel ser humà. En el nostre treball diari en el camp psicosocial i psiquiàtric resulta força obvi que, quan algú perd el treball, s'inicia un desequilibri en el centre del nucli personal (el *self*) i familiar. Entès en un sentit ampli, el treball forma part de la vida: per viure hem de treballar, és a dir, fer que funcioni la «màquina cos» –element constitutiu de la ideologia dominant– i per això cal que la fem treballar.

L'equilibri entre l'esforç i la recompensa obtinguda pot ser més o menys satisfactori, si bé també comporta conflictes, sobretot si podem contemplar la vida humana com una successió d'etapes, fases o crisis evolutives: cada nova conquesta suposa una separació-integració de l'anterior etapa i, tanmateix, un treball psicològic d'elaboració del dol.

Avui se sap ja que aquesta situació social implica una sèrie de trastorns fisiològics i fisiopatològics (Jahoda, 1982; Artells i Ramis, 1983). És a dir: una sèrie

·MOBILIARI PER ESCOLES BRESSOL I PRE-ESCOLAR

·PARCS INFANTILS

·MANTENIMENT PER ESCOLES, ÀREA DE BARCELONA

COOPERATIVA
ALBERA

F U S T E R Í A

Llibertat, 25 • Tel: (93) 207 46 14 • 08012 Barcelona
Rafael de Casanova, 60 08913 Badalona

de canvis en el funcionament corporal i una tendència a la malaltia somàtica, corporal. D'aquí ve que l'atur sigui considerat com un *factor de risc* (és a dir, de risc de perdre la salut). Sembla ser que la mortalitat augmenta entre els aturats per força; també determinades malalties, especialment les «psicosomàtiques»: hipertensió arterial essencial, desgavells intestinals, dolors òsteomusculars, trastorns mentals... En el nostre equip podem comprovar la realitat que, tant en el cas dels homes com de les dones, els aturats consulten més en el nostre equip d'ajuda psicosocial i psiquiàtrica que els que continuen sent població activa.

Hauríem d'afegir les repercussions *socials* inherents a l'atur, molt més conegudes i debatudes: pèrdua del poder adquisitiu, pèrdua del «salari diferit» i «en espècie», desorganització familiar... A més, la tendència de la burocràcia que s'ocupa de classificar o orientar els aturats a patir una lentitud i ineficàcia, fins i tot per a la regulació del cobrament del subsidi d'atur, tants cops endarrerit... Com a conseqüència, sovint sembla que la persona en atur va caient en un pou sense fons del qual no sembla possible sortir...

També a nivell social, l'atur suposa una pèrdua no solament de *l'estatus*, del nivell, sinó també de «rol»: del paper que hom desenvolupa davant dels altres i entre els altres. A conseqüència d'això les relacions familiars i grupals de l'aturat queden alterades: no té els mateixos amics, horaris, interaccions socials... El seu lloc dins la família passa a ser diferent: per exemple, pot ser que la dona que fins llavors no hauria treballat passa a ser l'única persona de la casa que aporta mitjans econòmics a la família... O que, mentre l'aturat passa a casa gran part del temps, altres membres de la família han de sortir *fora* per guanyar el necessari per a tots: això implica importants ajustaments en els rols familiars, en les activitats familiars, especialment entre homes i dones, que no sempre uns i altres son capaços d'assumir.

Efectivament, com en totes les crisis que l'home ha d'anar encarant al llarg de la vida, també depèn dels propis recursos personals que hom se'n surti millor o pitjor, però és ben cert que a cada casa que hi ha un aturat es donen una sèrie de problemes.

En primer lloc, l'economia familiar es veu greument afectada, de manera que s'han d'intentar i inventar noves formes de subsistència; això fa que els rols familiars canviïn i a vegades el pare adopta el rol de «mestressa de casa» i la mare és qui porta el pa a taula. Tot i ser això un tòpic cultural, en la nostra experiència clínica resulta difícilment integrable per la parella, en una proporció de casos molt alta. Tot i que la incorporació de la dona al treball és ja un fet, aquest no resulta suficientment protector del sistema familiar quan l'home perd el treball.

En segon lloc, es produeix una decepció darrera l'altra, quan la nova activitat que inicia el parat, cercar feina, el porta a col·leccionar noves frustracions: impossibilitat de trobar-ne, treballs temporers, interins, no gratificants, mal pa-

gats... Aquesta decepció va sent present en l'àmbit familiar i arriba a contagiarse a la resta de la família, que entra, tota ella, en una depressió: les depressions i trastorns distímics no són *solament personals, sinó que afecten*, sobretot, el clima familiar. No pot ser d'altra manera si, com ja hem assenyalat abans, entenem el treball no solament com a proveïdor de mitjans de subsistència, sinó també com a proveïdor d'*identitat* i com a expressió de *creativitat*.

Per molt sorprenent que pugui semblar pensar-ho d'aquesta manera, en moltes ocasions fins i tot un treball repetitiu, monòton o dur, realitzat en condicions difícils, és viscut a nivell profund, a nivell *inconscient*, com a *quelcom creatiu*. Perdre aquesta oportunitat de *crear* (i sobretot per part dels homes de les nostres societats, menys gratificats en la seva creativitat a través dels fills) pot ocasionar una ruptura massa fonda amb l'única o quasi única possibilitat d'expressar la seva creativitat i la seva productivitat. Aquesta és una causa a nivell profund, de la seva tendència a descompensar-se: depressions més o menys lleus, reagudització dels seus trastorns de relació, alcoholisme, etc. Quan l'aturat «s'adapta» de manera no creativa, reparatòria, a la nova situació, pot fer-ho a través d'un augment de la seva marginació o bé augmentant la seva tendència a la passivitat, a «deixar-se portar», que els altres li resolguin les coses...

Aquesta desorganització mental i microgrupal pot manifestar-se també en la relació amb els fills, amb maltractaments verbals i físics, manca d'atenció per ells, etc. Succeeix això, precisament, en uns nens que veuen com s'alteren les imatges que tenien dels adults més significatius de la seva vida: els propis pares.

Veiem en la nostra experiència clínica que augmenta en els nens el sentiment d'inseguretat, l'absentisme escolar, les dificultats en els aprenentatges escolars i en les relacions interpersonals... Pocs homes d'avui, per exemple, són capaços (o suficientment ajudats) per aprofitar l'atur forçat per participar més activament en les associacions de pares, consells escolars, etc., dels col·legis o instituts dels fills.

A les famílies on el pare ha perdut la feina i es comencen a donar aquestes primeres manifestacions, succeeix que, de la situació inicial crítica i que un tant per cent remunta amb una nova feina o bé amb una reconducció dels diners cobrats en la indemnització, es passa a una situació crònica per part de tots aquells que no aconsegueixen recuperar l'estatus de treballador. S'inicien manifestacions somàtiques que fan necessàries les consultes mèdiques i segons l'edat de l'aturat comença a contemplar-se la possibilitat de no tornar a treballar, sinó de trobar la fórmula de cobrar una pensió o un altre tipus d'ajut, que fa que es precipiti l'aparició de l'altra etapa vital, no menys difícil d'encarar, com és la de deixar de ser «oficialment» productiu, i passar a ser un «jubilat».

En les famílies en aquesta situació es molt freqüent que s'estableixi un funcionament mental basat en la simulació i l'engany. Els nens d'aquestes famílies s'incorporen al món de manera paranoide, on sempre hi ha un perseguidor a fora. D'alguna manera s'està en fals i això no ajuda els nens sinó, tot al contrari, afavoreix l'organització mental patològica, el predomini de fantasies inconscients (fins i tot conscients), de tenir uns pares «fràgils» (emocionalment) i els sentiments de desconfiança i desvaliment. Hi ha casos en els quals la situació arriba a ser tant fictícia que de portes enfora s'amaga que el cap de família és a l'atur i es fa com que treballa, i això repercuteix en els nens.

Tot i que poder estar més a casa seria un benefici, no sol ser així quan el motiu és l'atur, i el que observem és una pitjor qualitat de vida per aquesta relació tan mediatitzada per la insatisfacció, la frustració i el sentiment de fracàs. Els nens són receptors d'aquests sentiments depressius, i també són víctimes de depressions, que sovint no són detectades ni tingudes en compte pels propis familiars.

Pel que fa a la nostra experiència professional, hem d'assenyalar que l'atur no sol ser motiu de consulta freqüent en els primers estadis, si bé ens arriba a la consulta en la fase que hem descrit i anomenat com a cronificada (i, en alguns casos, de *cronificació medicalitzada*) on s'hi han anat sumant molts altres factors i l'ajut que requereix el consultant ha d'abastar també altres recursos (sanitaris, educatius, socials...).

La capacitat individual per contenir i elaborar el dol d'una pèrdua no sempre es té (o no es té en el moment adequat). Això fa que en moltes ocasions cal cercar ajuda dels professionals de la salut mental. En qualsevol cas, tots els que treballem assistint a la població, bé sigui en sanitat, serveis socials o ensenyament, hem de restar atents a tota mena d'indicadors de risc que facin pensar en la consulta especialitzada en els primers estadis del conflicte.

El perfil més freqüent seria el que hem descrit, si bé podríem descriure altres perfils més extrems on entraria en joc una psicopatologia i/o «sociopatia» de base del subjecte en atur i que dona lloc a una sèrie de conflictes personals amb transcendència familiar molt més greus. Podríem contemplar en aquest altre perfil aquelles situacions que, iniciades en una situació d'atur, deriven en delinqüència, addiccions patològiques (drogues, joc,...) i fins i tot conductes autodestructives o heteroagressives.

La tasca dels professionals de l'ensenyament, la sanitat i els serveis socials és molt important per tal de saber detectar, i per tant escoltar, i reconduir així les demandes al lloc o dispositiu pertinent. Sobretot, ajudant a la recuperació de la identitat de l'aturat (o a reparacions i canvis en ella), coordinant l'esforç de cada segment de la societat amb competències de prevenció i atenció social envers les famílies amb patiment emocional i/o social.

Atur i reparació

Com ja hem dit, les capacitats per sobreposar-se al conjunt de pèrdues i frustracions que l'atur ocasiona són diferents segons els grups familiars i els individus. En general, amb l'atur es descompensen les personalitats més fràgils, aquelles persones que anteriorment han patit més dificultats emocionals i socials, especialment si aquestes han tingut lloc en els primers anys de vida. Però si les capacitats emocionals de l'aturat o l'aturada són prou importants, és possible que siguin capaços de reparar i modificar les repercussions d'aquestes noves pèrdues vitals: és fàcil observar com, fins i tot en el moment actual i en els barris que treballem, hi ha individus que aconsegueixen trobar algun tipus de treball substitutori, si bé a temps parcial.

Altres són capaços de readaptar el nou rol familiar i social en l'atur crònic: així hi ha pares que poden dedicar-se a les feines de la llar en la pròpia família, treball considerat fins ara «femení» per antonomàsia. Això pot conduir fins i tot a una nova identitat en la vida, a certs guanys en les relacions amb els fills –si aquests poden entendre aquest «canvi de rols familiar», si se'ls ajuda a entendre-ho.

Fins aquí l'important paper que poden tenir els professionals assistencials i dels serveis socials i pedagògics: no solament poden estar atents i detectar les repercussions de l'atur en el mateix aturat i en la seva família, sinó que es pot ajudar la persona en atur a readaptar-se creativament segons les seves possibilitats vitals i culturals. Per això, la «salut mental», les capacitats de relació i la capacitat d'establir i millorar relacions socials alternatives tenen el paper fonamental.

T.G.T.

Assistent social

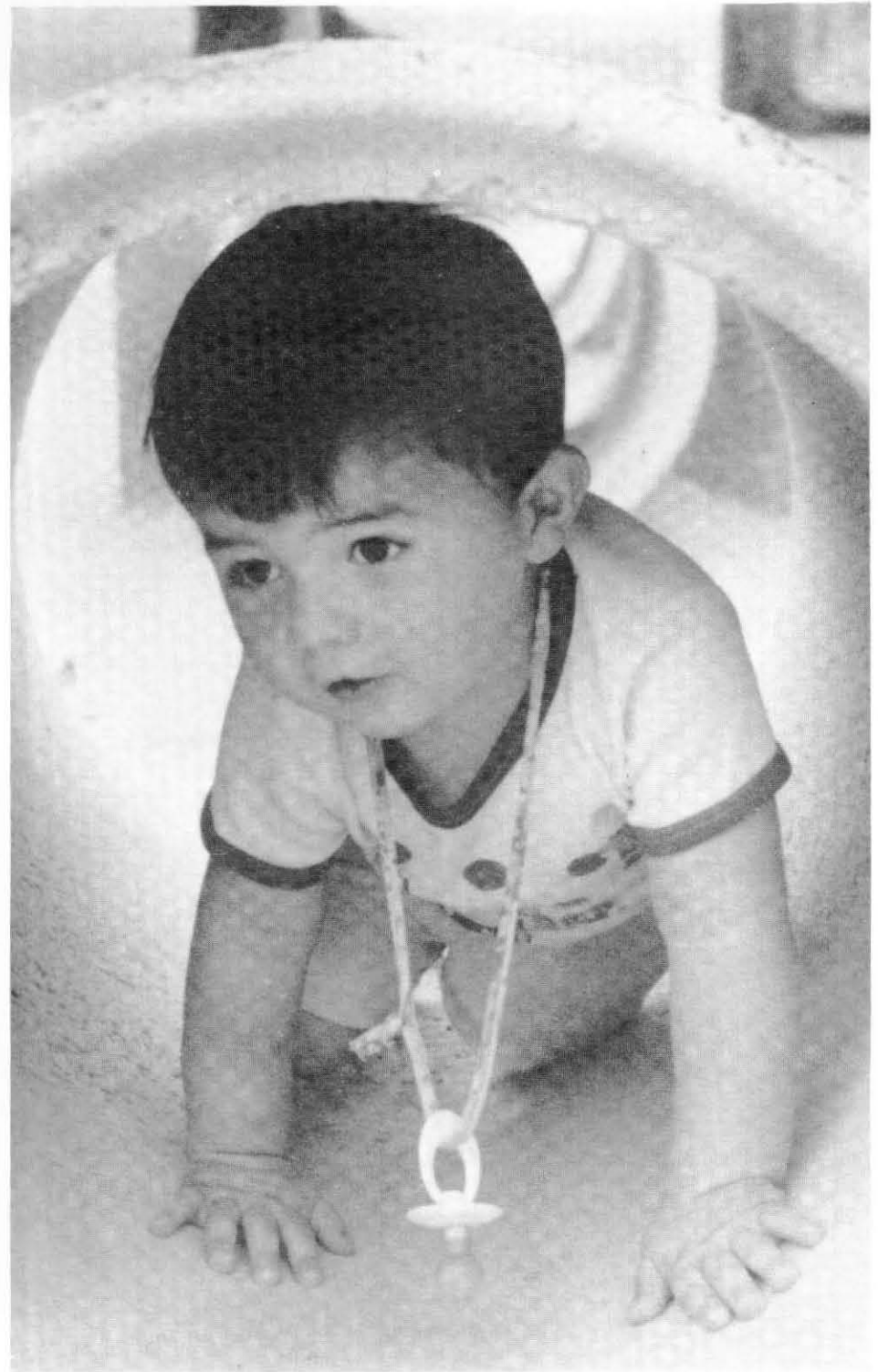
J.T.

Psicoanalista i psiquiatre de l'Equip Psicosocial "La Verneda-La Pau-La Mina" del Servei Català de la Salut. Barcelona.

Traducció: Dolors Nadal.

Breu bibliografia introductòria

- ARTELLS, J.; RAMIS, O., *Atur i Salut*. Barcelona. Institut d'Estudis de la Salut, 1983.
FREUD, S., «Duelo y Melancolía». *Obras completas*. Madrid. Biblioteca Nueva, 1917.
KLEIN, M., «El duelo y su relación con los estados maníaco-depresivos». En *Obras Completas de M. Klein*, Barcelona. Paidós, 1940.
JAHODA, M., «Employment and Unemployment». A *Social Psychological analysis*. Cambridge. University Press, 1982.
TIZÓN, J.L., *Apuntes para una psicología basada en la relación*. Barcelona. Hogar del Libro, 1988 (2ª ed.).
TOWSEND, P.; DAVIDSON, N., *Inequalities on health*. Harmondsworth. Penguin Books, 1982.

GRANS AUTORS PER A PETITS OIENTS

ROSER ROS

Un nou any es mereix una nova sèrie de contes. Sí senyor. Per això n'encetem una, avui. Fidels al públic que ens segueix, la nostra voluntat és, una vegada més, buscar i remenar fins a trobar, d'entre els grans autors, quins han adreçat la seva obra als petits oients, amb la particularitat, però, que, tot i ser dels millors, tot i publicar contes de collita pròpia, s'han deixat envair per l'oloreta un sí és no és tradicional dels contes de sempre, dels contes que, diguem-ho d'una vegada, s'expliquen de boca a orella sense oblidar-los ni una gota.

Seran contes dels que agradaven a Barrie i que definia així en el llibre «Peter Pan als jardins de Kensington»: el procés s'inicia quan l'adult explica un conte al menut, cosa que després fa el menut a l'adult; el resultat és dues històries diferents; a continuació l'explica l'adult una altra vegada, afegint-hi les coses que el menut havia afegit, i continuem així fins que no hi ha ningú capaç de dir si la història que estem explicant és la que ha començat explicant l'adult o és la que ha continuat explicant el menut.

JOSEP CARNER

o aquell que no va deixar mai de pensar de la seva terra
que era més genial que el seu geni!

Notícia biogràfica

Josep Carner i Puig Oriol va néixer el 5 de gener de 1884 i morí el 1970. Als 12 anys publicava el seus primer recull de versos. Als 15 col·laborava al periòdic «La Renaixença», de gran influència en aquella època.

A l'edició dels Jocs Florals de l'any 1910 era nomenat Mestre en Gai Saber. El 1911 era nomenat membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

El 1920 fundava «Els amics de la poesia».

El 1921 ingressava a la carrera diplomàtica, activitat que no li impedí pas continuar exercint l'art d'escriure, que el dugué a cultivar poesia, prosa, contes, articles i a fer traduccions.

LA LLIÇÓ DE LA FIGUERA

Al temps que les figueres tenien les branques altes, altes, com és ara un pollancre, hi havia un home tot geniüt i matusser, que no havia mai conegut aquella mena de dolçor que us dona la paciència, i que fa que els altres us puguin comportar i que pugueu comportar els altres. Si no fos perquè algú o altre té paciència, s'acabaria el món.

Aquell home, doncs, era d'allò més desgraciat, i vivia rondinant. I quan més rondinava, més graponer es tornava. Va acabar que no es comportava ni a si mateix. Quan ensopogava amb una pedra, el ximple, agafava la pedra i la rebotia timbes avall, però gairebé estava a punt de rebotre-s'hi ell mateix. —Mala negada —deia—, mala negada de remala negada!— I apretava els punys i brandava els braços: i la seva mateixa ombra, allargassada en terra, li deia: —Mira, mira, quines coses tan poca-soltes no fas! Jo t'escarneixo per a veure si t'avergonyeixes!

I veus aquí que aquell home era casat. S'havia casat anys enrera, amb una galant noia, que sempre reia i estava contenta. Però de mica en mica, aquella noia s'havia tornat esquerpa, i trista, i callada, i li llescava el pa sense mirar-lo, i escombrava la casa sense cantar cap cançó. Ell de vegades arribava tot cansat de la feina i de les seves mateixes enrabiades: i veia la seva dona, i la mirava de cua d'ull, i trobant que feia aquella mateixa cara llar-

ga, començava de rebotre coses per terra i de dir: -Mala negada, mala negada de remala negada!- I veia que hi havia una cosa o altra que li enterbolia la vida, i no sabia per qué tot li havia d'anar de mal borràs. -Qualsevol dia que un sant no em detingui -pensava- la rebotré al pou, aquesta dona de mal averany!

Entre la dona que no li feia cabal, i la feina que se li embullava, i sempre l'havia de tornar a fer, cada vegada amb més enquerament, la vida d'aquell home no era pas vida. Les coses que feien passar l'estona als altres, li semblaven ximpleries, i quan veia una cara satisfeta, remugava: -Valdria més que el tanquessin, a aquest babau!

Una cosa, però, encara li plaïa, i era, a les matinades de tardor, menjar una dotzena de figues, i beure un glop d'aigua regalada. però ja en llevar-se, a desgrat de veure el cel tan fi, amb aquells ramadets de núvols que s'acaben d'esllenegar, i de sentir aquell airet que us esparvella, el dominava el seu corcò, i ja deia: -Avui també tot anirà malament. Tot va sempre malament, perquè el món és una cosa emmetzinada i revessa.

Aleshores s'acostava a la figuera, i quan veia una branca fruitada, pegava un bot i l'esqueixava. Aquesta era la seva manera d'abastar les figues, i la figuera no s'hi podia tornar si no era esgarrapant-lo amb la mateixa branca.

Però un dia la figuera se'n va cansar d'aquelles ferides. De primer hauria volgut plantar-li una bona vergassada, però tot seguit es va adonar de la cara de desgraciat que feia aquell home, i va comprendre que si era tan desgraciat de bon matí, era perquè devia ésser curt de gambals. I si els homes tot sovint tenen poca paciència, els arbres, en canvi, en tenen qui-sap-la, perquè així com els homes, quan una cosa els carrega o els ensopeix, se'n van a un altre indret, els arbres no es poden moure, i només fan una mena de sospir que els mou totes les fulles.

Així és que la figuera de l'home malcarat, tot seguit que li va haver mirat la cara ennuvolada, li va dir:

Amb el cor, allò què et manca,
cal amorosir primer.

El rebuf és matusser.

No trenquis la branca;

jo l'ajupiré.

I així com ho havia dit, ho va fer. Va abaixar les branques plenes de fruita secallona i picada dels moixons, que és la que té mil gustos; i l'home de mal geni, tot avergonyit de veure que la figuera, tot i essent l'ofesa, li feia aquell bé de Déu de present, va sentir una mena de rau-rau, i va acalar els ulls com si cerqués per terra la bona voluntat que havia perdut feia un reguitzell d'anys.

I de seguida se'n va anar cap allà on era la seva dona, només va fer que mirar-la d'una manera nova, més dolça que no pas al temps del prometatge. I ella, veient-se mirada d'aquella manera, li va dar un copet amb el braç tota vermella i amb una llàgrima feliça. I aquell matí, en voleu de cantades!

I l'home se'n va anar a la feina. I va prendre el càvec com si li fes una festa, i va portar la mula a l'abeurador com si anés a sarau. I tot li va anar com una seda. I quan tornava a casa, va veure una vella que rondinava, perquè un esbarzer li havia esquinçat la faldilla; i va trobar que feia riure tant la ganyota d'una criatura de Déu que rondinava, que es va posar les mans a les anques per a riure millor, i li va semblar que la lluna i tot, amb la seva carassa de bona jeia, reia com ell, i li deia: -Ara sí que tens raó, noi!

I si aneu a la llinda on seu, un dia i altre l'hi trobareu.

J.C.

Tret del recull -El cavall encantat i altres contes-. Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Col·lecció La Xarxa núm. 13. p. 30

L'obra de Carner

No hi ha dubte que Carner és un gran poeta i un gran líric; no és, doncs, estrany trobar en la lectura d'aquest conte menes d'expressions pròpies dels poetes. Així, davant d'un conte de Carner hom té la lleugera impressió d'heure-se-les més amb un poema que no pas amb un conte fet, ras i curt, per ser explicat; oi més! aquest pensament ve reforçat pel sentiment que el més important aquí no són els fets i les accions de la narració sinó les paraules que tria l'autor per descriure-nos-els. Però això, lluny d'inquietar-nos, el que fa és assegurar l'encert de la nostra tria. Però per estar-ne tranquils del tot citarem allò que diu Maurici Serrahima sobre els contes de Carner:²

«J.C. no escrivia els seus contes com una mena de subproducte líric, ans al contrari hi portava com a termes i com a propòsits allò que hi havia en ell de més objectiu, com ara la simpatia irònica i cordial per l'home normal, i la visió del país que tenia davant dels ulls, i la immersió dels altres en la realitat on ell mateix vivia en aquella hora. (...) «Gairebé tots els contes queden centrats, no pas en una acció, en un argument (...), sinó en un fet concretíssim, (...) en una frase, una paraula que ell ha vist com a particularment característica o significativa i que li sol servir de conclusió.»

«La lliçó de la figuera» respon plenament a aquestes característiques. ¿Es o no veritat que en acabar de llegir-lo hom creu en l'encert de Carner a l'hora de tractar un tema com el de la necessària paciència? És o no cert que hom guardaria de bon grat el conte en qüestió amb una etiqueta que digués «per explicar en aquelles ocasions en què grans o petits perdem la paciència»? però també és cert que de bones a primeres un se sent temptat de llegir-se el conte unes quantes vegades i, un cop segur de conèixer-lo fil per randa, fer-ne pública lectura. Ah! però és que això no s'acaba aquí: tal com és el llenguatge de Carner ple de maneres de dir populars, de paraules rurals, de termes del poble, permet a aquells qui l'expliquen, a aquells qui l'escolten, a aquells qui el llegeixen, fer-se seves qui-sap-les paraules que sovint tenim

oblidades al calaix de la nostra parla i desempobrir-la així, del desgast que sofreix per l'ús i consum a què la sotmetem diàriament.

Josep Carner i els contes per a infants

El 1904 col·labora a les revistes «Patufet» i «Violet» amb el pseudònim de *Pepet C.*, on publica poesies inspirades en jocs i poesies infantils aplegades en *El llibre dels poetes*.

El 1904 escriu les *10 rondalles de Jesús infant*.

El 1906 escriu *Els fruits subocosos*.

El 1918 tradueix els contes d'Andersen sota el pseudònim de *Joan d'Albaflor* i *Les aventures de Tom Sawyer* de Mark Twain.

Entre 1917 i 1918 publica contes de temes populars a l'editorial Muntanyola.

El 1926 tradueix *Alicia en terra de meravelles* de Lewis Carroll, *La rosa i l'anell* de Thackeray i *David Copperfield* de Dickens.

R.R.

Notes:

1. Carles RIBA.

Endreça a Josep Carner. Prefaci de l'obra de Josep Carner. Volum d'homenatge al poeta a cura de setanta-dos autors. Barcelona: Selecta, 1954.

2. Maurici SERRAHIMA.

La prosa de Josep Carner, a Josep CARNER. *Obres Completes*. Barcelona: Selecta, 1968. p. 823.

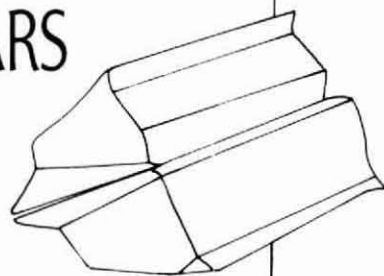
Premi Santillana

XIV CONCURS
D'EXPERIÈNCIES ESCOLARS

EDUCACIÓ EN ACTITUDS I VALORS

Experiències encaminades a integrar a l'aula programes i activitats d'educació en les actituds i en els valors (tolerància, justícia, cooperació, amistat, igualtat entre els sexes, respecte a les minories, solidaritat, pau, etc.). Termini d'admissió de tre-

balls fins al 30 d'abril de 1992. Extensió màxima dels treballs: 25 folis mecanografiats a doble espai. Els originals es remetraran per duplicat a Editorial Santillana, Elfo, 32 - 28027 Madrid.

 Santillana

Seminari sobre la primera infància

Els dies 29 i 30 de novembre d'enguany s'ha celebrat a l'INJEP (Institut Nacional de la Joventut i de l'Educació Popular) de Marly le Roi (França) el Primer Seminari sobre -Qualitat de vida, qualitat d'acollida -la primera infància a Europa, demà- organitzat per la FICEMEA (Federació Internacional del Centre de Formació als Mètodes d'Educació Activa), equip constituït inicialment per companys francesos i enriquit posteriorment amb la presència de danesos, espanyols, suïssos, italians, alemanys i anglesos. Aquest Seminari ha reunit gent procedent de diferents països que, si bé treballen en diversos camps professionals, romanen units per un mateix interès: treballar per millorar l'acollida dels més petits d'entre els ciutadans. En efecte, professions tan diverses com els arquitectes, els metges i els pediatres, les llevadores, els psicòlegs, els sociòlegs, els pedagogs, els educadors i els inspectors d'escola, els responsables de l'administració, els bibliotecaris, els monitors de temps lliure, els pares, i tot un llarg etcètera amb un ampli ventall d'experiències i tasques fetes en relació als nostres menuts i a les nostres menudes, es reunien aquests dies a Marly le Roi al voltant de quatre comissions de treball: el naixement; l'infant i les institucions que l'acullen; l'infant i la salut; l'infant i la ciutat. Aquestes comissions estaven animades per moderadors i il·lustraven les seves discussions amb vídeos i diapositives procedents dels indrets més diversos.

Ultra les conclusions de cadascuna de les comissions, hom estava d'acord a tenir presents com a qüestions de fons temes com la necessitat de pensar en l'infant sense aïllar-lo de la seva realitat, sinó en tant que ciutadà amb obligacions i drets; així com el difícil equilibri entre el desenvolupament de l'autonomia de l'infant i la presència de l'adult necessària per a la consolidació de la seva seguretat com a individu.

Quatre conferències magnes a càrrec d'especialistes com Agnès Szanto, Roland Schweitzer, Yvonne Lindquist, i Catherine Dolto varen ser les encarregades d'omplir de contingut aquesta trobada, així com de centrar els temes del debat d'aquest primer seminari.

Durant el Seminari, el hall de l'edifici estava engalanat amb diversos materials que s'exposaven a la vista dels participants: jocs d'aire lliure, llibres per a infants, llibres per a adults, revistes especialitzades, materials escrits i fulletons per a ús de pares i professionals, plafons explicatius d'experiències eren els materials que, juntament amb els vídeos que es podien fer passar i visionar a qualsevol moment, permetien als assistents completar la seva informació a la vegada que creaven llaços de relació amb les diferents persones allí presents.

En l'ànim de tothom era ben evident una mateixa voluntat: aquest ha estat només un primer seminari. El que pugui esdevenir després depèn de nosaltres i de tota la colla de professionals que, tot i no havent pogut ser-hi presents, participen de semblants inquietuds i que, com nosaltres, malden per trobar-hi resposta.

INFÀNCIA

Visita a Arhus (Dinamarca)

Les experiències que proporcionen les visites i intercanvis entre educadors i responsables educatius dels països del nostre entorn proper o llunyà són positius i ajuden a comprendre millor la situació i la consideració de què gaudeixen els infants de menys de sis anys. Relacionar-se, conèixer, parlar, contrastar, opinar, veure, dialogar, són activitats que tot educador hauria de poder fer amb d'altres companys per millorar així la seva pròpia pràctica educativa.

Del 4 al 9 de maig de l'any 1991, va tenir lloc el viatge de la revista Infància a la ciutat d'Arhus (Dinamarca) per conèixer els serveis que aquesta ciutat ofereix als seus menuts.

Si comparàvem la preparació d'un viatge amb una recepta de cuina, podríem

afirmar sense por d'equivocar-nos que equival a un civet, és a dir a un plat de llarga elaboració, on tanta importància tenen els ingredients com la seva maceració, amanit inclòs. O si no que ens ho diguin als qui vam formar part de l'expedició. De fet, aquests 6 dies d'estada a Arhus eren tan sols una part (i potser no la final) de quelcom que s'havia anat macerant temps enrera, quan iniciàvem els contactes amb persones d'aquell país que treballaven des de diferents àmbits en pro d'una acollida qualitativa dels seus infants.

I si bé el que ens havíem imaginat era que veuríem escoles bressol i parvularis, que és la nostra manera de dir institucions d'acollida d'infants d'edats compreses entre els 0 i els 6 anys, i per molt que el nostre coneixement indirecte d'aquell país nòrdic ens feia intuir que hi veuríem el bo i millor del sector, la realitat va superar les expectatives. I és que Dinamarca, a través del seu estat del benestar, ha sabut donar suport actiu a la integració de la dona al món laboral (és a dir, a la seva plena incorporació al treball fora de casa) i ha dedicat un gran esforç a l'atenció qualitativa de la infància i ha posat en marxa tota mena de mesures de protecció a la família.

Pel que fa a l'acollida de què vàrem ser objecte per part dels nostres amfitrions danesos, cal dir que el confit de civet havia fet el seu efecte, ja que els nostres companys danesos no tan sols ens varen obrir les portes dels seus serveis sinó que tots nosaltres vàrem ser acollits i hostatjats a les seves cases, de manera que la informació que anàvem recollint durant les nostres visites, que per força havia de ser parcial i limitada, s'anava enriquint dia a dia amb els afegitons i aclariments aportats per cadascun dels nostres amables amfitrions.

Vàrem quedar agradablement sobtats per la planificació dels serveis, en aquest cas municipal i, alhora, la flexibilitat i la riquesa de models en les diferents iniciatives d'acollida d'infants, que tenen molt en compte la població a qui han d'acollir i demostren una especial sensibilitat envers les famílies immigrades (com per exemple els turcs, els quals gaudeixen d'un tracte especial amb institucions i educadors que els són especialment adreçats). També vàrem tenir sorpreses pel que fa al tipus de formació que es dona a les persones que treballen en aquests serveis, que en aquell país es considera més pro-

pera a la que tenen els nostres educadors de carrer, o monitors de temps lliure, que no pas als mestres d'escola primària o secundària, més preocupats per les didàctiques d'allò que han d'ensenyar, mentre que els educadors de menuts han de ser més hàbils en l'ús de recursos d'una altra mena. I, també, la flexibilitat d'accés de què gaudeixen els joves, i no tan joves, que volen treballar en aquest sector.

No volent córrer el risc de contar només allò que parcialment vàrem poder veure, ens hem afanyat a publicar al número 63 de la nostra revista un article signat per una excel·lent coneguda nostra danesa, Yutte Jensen, que explica de manera ben completa l'estat de la qüestió d'aquests serveis al seu país.

Pel que fa a nosaltres, la nostra conclusió és òbvia: valorem, lluny d'enlluernaments fàcils i que no serveixen per a gran cosa, la trajectòria dels països rics i democràtics (entre els quals hi ha Dinamarca) que han apostat de manera valenta i decidida per una atenció qualitativa dels seus menuts, tot entenent que el seu esforç cooperatiu i la seva voluntat de servei no fóra res si no anava dirigit a aquells que representen el seu futur: els infants.

INFÀNCIA

Simposi sobre l'ensenyament del català

Els dies 4, 5 i 6 de setembre de 1991 va tenir lloc a Vic el 2n. simposi sobre l'ensenyament del català a no-catalanoparlants.

Van participar-hi ensenyants de tots els països catalans. Les ponències, comunicacions i tallers estaven distribuïts en diferents seccions: infantil, primària, secundària, adults, estrangers,...

Es va poder constatar per part de tots la important extensió que ha tingut, en aquests 10 anys –des del 1r. simposi–, l'ensenyament del català al parvulari i al cicle inicial i l'augment de qualitat que s'ha donat en aquest ensenyament. La preocupació general, però, se centrava en la continuïtat del procés, tant a l'escola com, més endavant, a la secundària. Si bé es constata l'extensió i qualitat aconseguides, no podem oblidar que queda un llarg camí per fer.

Educació

MARCHETTI, M.: -La qualità della vita-, *Il Giornali dei Genitori*, núm. 189, juny 1991, p. 16-21.
 GLAUS, M.: -Plusdotati: quanti problemi!-, *Il Giornali dei Genitori*, núm. 198, juny 1991, p. 32-40.

Formació

TSCHORNE, P.: -Les entrevistes pares/mestres-, *Guix*, núm. 167, setembre 1991, p. 8-11.
 MEDINA, A.: -La formación del profesor en el Diseño Curricular de Educación Infantil y la Investigación Colaborativa-, *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, núm. 10, gener-abril 1991, p. 109-127.

Lectura i escriptura

GUINDANI, F.: -Tre poeme simboliche nel segno grafico dei bambini-, *CE*, núm. 6, juny 1991, p. 17-31.
 MATTEONI, P.: -Leggere a due anni-, *Infanzia*, núm. 1, setembre 1991, p. 20-26.

Literatura infantil

POLANCO, J.L.: -Gramática de la fantasía-, *Clij*, núm. 31, setembre 1991, p. 7.
 BARCIA MENDO, E.: -La herencia surrealista de Gianni Rodari-, *Clij*, núm. 31, setembre 1991, p. 8-12.

Llengua

BUENO, J.J. i CLEMENTE, M.: -El lenguaje de los niños de 3 a 10 años desde la perspectiva funcional-, *Comunicación, Lenguaje y Educación*, núm. 10, setembre 1991, p. 31-46.
 LAPARRA, M.: -Réflexions sur une didactique de la langue maternelle au niveau des premiers apprentissages-, *Pratiques*, núm. 71, setembre 1991, p. 11-26.

Matemàtiques

D'AMORE, B.: -Matematica e curricolo nella scuola dell'infanzia-, *Infanzia*, núm. 1, setembre 1991, p. 11-14.

Pedagogia

MONTAGNA, M.: -Nel paese dei mostri selvaggi-, *Bambini*, núm. 7, setembre 1991, p. 37-39.
 GERARD, C.: -El aprendizaje del ritmo musical-, *Comunicación, Lenguaje y Educación*, núm. 10, setembre 1991, p. 85-100.
 DOSSI, P. i TOMA, T.: -Ambienti-, *CE*, núm. 7-8, juliol-agost 1991, p. 33-38.

Política educativa

JIMÉNEZ, J. i BERNAL, J.L.: -El año de la Educación Infantil-, *Cuadernos de Pedagogía*, núm. 195, setembre 1991, p. 41-47.

Psicologia

LAFLAQUIERE, A. i PIG-LAGOS, G.: -Le choix d'une poupée sexuée et les conduites ludiques de maternage et d'exploration chez les enfants de 2 à 6 ans-, *Psychologie et Education*, núm. 5, 2n. trimestre 1991, p. 7-32.

Butlleta de subscripció

Cognoms	Nom
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Adreça
<input type="text"/>

Codipost	Població	Província
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Telèfon
<input type="text"/>

Se subscriu a In-fàn-ci-a (6 números) per a l'any 1992

Import: 3 450,- ptes (Iva inclòs)

Pagament: Per taló adjunt a la Butlleta
 Per domiciliació bancària

Butlletí de domiciliació bancària

Cognoms	Nom
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Cognoms i nom del titular
<input type="text"/>

Banc o Caixa	Agència
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Població	Província
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Entitat	Oficina	Compte
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Senyors: Els agrairé que amb càrrec al meu compte/llibreta atenguin el rebut que anyalment els presentarà Rosa Sensat a.a.p.s.a. per al pagament de la meva subscripció a In-fàn-ci-a.

(Firma)

in-fàn-ci-a

educar de 0 a 6 anys

Còrsega 271 - Tel. 237 07 01

Fax 415 36 80 08008 Barcelona

biblioteca

Resposta a les necessitats educatives especials dels alumnes a l'ensenyament infantil obligatori. Barcelona. Generalitat de Catalunya (Col. Documents d'Educació Especial), 1991

El Departament d'Ensenyament ha dedicat un número de la col·lecció «Documents d'Educació Especial» a especificar quina és la situació actual de l'educació especial a Catalunya, tot i la dificultat que hi ha a l'hora de determinar quins són els ajuts i mitjans educatius adients que manquen a les escoles quan s'escolaritza un alumne que requereix una atenció especial. El concepte de «necessitat educativa» és relatiu; depèn de les particularitats dels alumnes escolaritzats.

Els criteris a seguir en el moment de l'escolarització haurien de basar-se en els serveis de què disposa l'escola que l'alumne necessita i amb el currículum del centre i les possibles adaptacions. En tot moment s'assenyala la necessitat d'un seguiment per avaluar si els serveis de l'escola són els adients per tal d'ampliar-los o donar-los de baixa en el cas de no ser necessaris.

WILLIS, A.; RICCIUTI, H. Orientaciones para la escuela infantil de cero a dos años. Madrid. Morata, 1990.

El llibre sistematitza unes pautes i principis per tal de confeccionar un entorn que procuri un bon desenvolupament del nen de zero a dos anys. Està adreçat a educadors dels més petits, tot i que per les orientacions i exemples que descriu pel que fa a actituds davant de diferents actuacions dels nens, serà de gran interès per als pares. Aquestes orientacions giren al voltant d'un projecte d'educació infantil que atén a qüestions diverses: salut, seguretat, nutrició, disposició d'espai, alimentació, descans..., així com als procediments per assegurar un desenvolupament d'aquelles habilitats o processos d'aprenentatge adients per a aquestes edats.

Edició i Administració: A.A.P.S.A. «Associació de Mestres Rosa Sensat» Còrsega, 271 - 08008 Barcelona. Telèfon 237 07 01

Direcció: Irene Balaguer i Roser Ros. Cap de Redacció: Pepa Òdena. Secretària: Mercè Marlès. Consell de Redacció: Concepció Acedo, Josep Bras, Carme Colòs, Mercè Comas, Rosa Fernández, Fidel García-Berlanga, Esteve I. Gay, Xavier Gimeno, Josepa Gómez, Roser Gómez, Carme González, Pilar Gorgorio, Núria Jiménez, Teresa Majem, Immaculada Muyor, Àngels Ollé, Joan Ripoll, Tina Roig, Rosa M. Securun, Natí Tor.

Projecte gràfic i disseny de les cobertes: Enric Satué.
Composició i fotolits: Libertype Fotocomposició, S.L. Impremta: Litoclub. Dipòsit legal: B-21091-83
ISSN 0212-4599.

Distribució i Subscripcions: «Associació de Mestres Rosa Sensat»/Còrsega, 271 - 08008 Barcelona.

Preu de subscripció: 3.450 ptes. l'any P.V.P.: 630 ptes. I.V.A. inclòs.

ESCOLLES

OLÍMPIA

**CURSOS D'INICIACIÓ ALS ESPORTS OLÍMPICS
PER A NENS I NENES DES DELS 8 ANYS**

**ATLETISME • BADMINTON • BEISBOL • ESRIMA • HANDBOL
HÍPICA • HOQUEI HERBA • GIMNÀSTICA ESPORTIVA
GIMNÀSTICA RÍTMICA • REM • TENNIS • TENNIS DE TAULA
VELA • VOLEIBOL**

Informació al Servei d'Informació Esportiva - Tel. 415 73 73

Barcelona som tots

Ajuntament de Barcelona

Com pot contribuir l'escola a:

- Actuar contra el racisme i la xenofòbia
- Aprofitar la riquesa de la pluralitat cultural
- Promoure la integració de comunitats diferents

Aquest dossier proposa una sèrie d'activitats orientades a afavorir:

- El desenvolupament del judici moral
- La comprensió de les víctimes de la intolerància
- El compromís per a la igualtat de drets

